

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Katedra mediálních studií

Aneta Mileriková

**Osobnost pedagoga, scénáristy a spisovatele
Karla Štorkána**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Aneta Mileriková**

Vedoucí práce: **doc. PhDr. Barbara Köpplová, Csc.**

Rok obhajoby: **2013**

Bibliografický záznam

MILERIKOVÁ, Aneta. Osobnost pedagoga, scénáristy a spisovatele Karla Štorkána. Praha, 2013. 51 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Barbara Köpplová, Csc.

Abstrakt

Práce mapuje život a tvorbu pedagoga, scénáristy a spisovatele Karla Štorkána, jedné z osobností, která stála u budování vysokoškolského studia oboru žurnalistika na Univerzitě Karlově v 60. letech 20. století a dalšího jeho vývoje.

Zaměřuji se tedy hlavně na jeho pedagogickou činnost a odbornou tvorbu – knihy o fejetonu, reportáži, interview a soudniče a příspěvky v časopisech Svazu československých novinářů – konkrétně v Novinári a Sešitech novináře. Podrobněji se zabývám i vybranými beletristickými knihami (Nemravové ze septimy bé, Rodeo), filmovými náměty (My ztracený holky, Milion, Matěji, proč tě holky nechtějí?). Nevynechám ani seriál Chlapci a chlapi, ke kterému napsal Karel Štorkán scénář společně s Jiřím Bednářem, a který se dočkal i své knižní podoby. Dodnes ho televize vysílá.

Rozbor knih a filmů doplňuji recenzemi z novin a časopisů jako je Rudé právo, Mladá fronta, Tvorba, Literární měsíčník...

Abstract

This thesis is to map the life and works of Karel Štorkán as a educationalist, scripwriter and writer, who was one of the leading personalities putting in the basis of College studies for journalist's specialization at the Charles University in the 60ies of the last century and his further development.

I was mainly concentrated on his educational activity and his professional works – essay-books, reports, interwiev and court-essays and his contributions in magazines of the Union of Czechoslovak journalists – specifically in Novinář and Sešity novináře.

In detail, to be dealt with selected fiction books (Nemravové ze septimy bé, Rodeo), movie themes (My ztracený holky, Milion, Matěji, proč tě holky nechtějí?). Not to be left out the series Boys ang guys that was written together with Jiří Bednář an was later on released as a book.

The book and movie analysis is to be completed by reviews in newspapers and magazines as Rudé právo, Mladá fronta, Tvorba, Literární měsíčník...

Klíčová slova

Karel Štorkán, žurnalistika, fejeton, reportáž, interview, film, dívčí román

Keywords

Karel Štorkán, journalism, feuilleton, reportage, interview, movie, girl's novel

Rozsah práce: 103 186 znaků včetně mezer

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Aneta Mileriková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala zejména vedoucí práce doc. PhDr. Barbaře Köpplové, Csc. za rady a konzultace.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Mileriková Aneta

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2009

E-mail diplomantky/diplomanta:

anetamilerikova@gmail.com

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia, kombinovaná forma

Předpokládaný název práce v češtině:

Osobnost pedagoga, scénáristy a spisovatele Karla Štorkána

Předpokládaný název práce v angličtině:

The personality of pedagogue, scripter and writer Karel Štorkán

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2011/2012

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Práce by měla zmapovat život a tvorbu pedagoga, scénáristy a spisovatele Karla Štorkána. Záměrem práce je podat jednu z osobností, která stála u budování vysokoškolského studia oboru Žurnalistika v 60. letech 20. století na UK a v dalších desetiletích se výrazně podílela na jeho utváření. Sledovat budu především jeho odbornou, nelze však opomenout ani publicistickou a filmovou tvorbu.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Životopis Karla Štorkána

2. Karel Štorkán jako vysokoškolský pedagog

2.1. Karel Štorkán a jeho působení na oboru Žurnalistika na Institutu osvěty a novinářství, na Fakultě sociálních věd a publicistiky a Fakultě žurnalistiky

2.2. odborné zaměření Karla Štorkána – příspěvky v časopisech Sešity novináře a Novinář

2.3. rozbor pedagogických děl : 2.3.1. O reportáži prakticky i teoreticky

2.3.2. Umění fejetonu

2.3.3. Česká soudnička

3. Karel Štorkán jako spisovatel a scénárista

3.1. obecné informace o jeho tvorbě

3.2. rozbor vybraných titulů

3.2.1. filmové náměty/scénáře

3.2.1.1. My ztracený holky

3.2.1.2. Dům Na poříčí (Milion)

3.2.1.3. Matěji, proč tě holky nechtějí

3.2.2. novely

3.2.2.1. Nemravové ze septimy bé

3.2.2.2. Rodeo

3.2.3. TV seriál

3.2.3.1. Chlapci a chlapi

4. Celkové shrnutí osobnosti Karla Štorkána

5. Seznam použité literatury

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Československý novinář, 1949, 1951 – 1956

Novinář, 1966 – 1989

Sešity novináře, 1966 - 1989

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Biografická historická studie

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

ŠTORKÁN, Karel. *Úvod do teorie publicistických žánrů. I. díl.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. 161 s. – odborná práce

ŠTORKÁN, Karel. *Úvod do teorie publicistických žánrů.II.díl.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. 166 s. – odborná práce

ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu.* Praha: Novinář, 1979. 156 s. – odborná práce

ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry.* Praha: Novinář, 1980. 349 s. – odborná práce

ŠTORKÁN, Karel; BAUMAN, Milan. *Umění interviewu.* Praha: Novinář, 1983. 315 s. – odborná práce

ŠTORKÁN, Karel. *O reportáži prakticky i teoreticky.* Praha: Novinář, 1985. 240 s. – odborná práce

JANOUSEK, Petr. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2.* Praha: Brána, 1998. 791 s.

CHALOUPKA, Otakar. *Příruční slovník české literatury od počátků do současnosti.* Brno: CENTA, 2005. 1116 s.

Kol. autorů (Ústav pro českou literaturu). *Slovník české literatury 1970-1981.* Praha: Československý spisovatel, 1985. 501 s.

Kol. autorů (pod vedením Věry Menclové). *Slovník českých spisovatelů.* Praha: Libri, 2000. 742 s.

ŠTORKÁN, Karel. *My ztracený holky.* Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1971. 124 s. – dívčí četba

ŠTORKÁN, Karel; BEDNÁŘ, Jiří. *Chlapci a chlapi.* Praha: Naše vojsko, 1989. 256 s. – literární přepis seriálu, příběh z prostředí kasáren

ŠTORKÁN, Karel. *Milion,* Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1976. 138 s. – hlavním tématem jsou události z 9. října 1928, kdy se zřítíl dům Na poříčí. Kniha se stala předlohou k filmu *Dům Na poříčí.*

ŠTORKÁN, Karel. *Nemravové ze septimy Bé.* Praha: Miloslav Švarc – Šulc a spol., 2001. 192 s – vtipné vyprávění z prostředí studentů venkovského gymnázia

Prameny:

Časopisy Novinář, Sešity novináře, Otázky žurnalistiky

Národní archiv

Archiv bezpečnostních složek

Archiv Univerzity Karlovy

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

ADAMAC, Tatina. *Osobnost Vladimír Klimeš.* Praha, 2008. Bakalářská práce. Karlova Univerzita

Datum / Podpis studenta/ky

9.6.2011

.....

OBSAH

ÚVOD	3
1. Životopis Karla Štorkána	4
2. Karel Štorkán jako vysokoškolský pedagog	6
2.1. Karel Štorkán a jeho působení na oboru Žurnalistika na Institutu osvěty a novinářství, na Fakultě sociálních věd a publicistiky a Fakultě žurnalistiky	6
2.2. odborné zaměření Karla Štorkána – příspěvky v časopisech Sešity novináře a Novinář, rozbor pedagogických děl	7
2.2.1. Sešity novináře	7
2.2.2. Reportáž	13
2.2.2.1. O reportáži prakticky i teoreticky	13
2.2.2.2. Piš jak Kisch	14
2.2.2.3. Umění detailu	14
2.2.2.4. Kompoziční vynalézavost	14
2.2.2.5. Dobový kontext a Štorkánův přístup k teorii reportáže -	15
2.2.3. Fejeton a sloupek	18
2.2.3.1. Umění fejetonu	18
2.2.3.2. Sloupek a sloupkaři	20
2.2.3.3. Dobový kontext a Štorkánův přístup k teorii fejetonu a sloupku	20
2.2.4. Kriminalistická tematika, soudnička	23
2.2.4.1. Česká soudnička, její proměny a právní aspekty	23
2.2.4.2. Kriminalistická tematika v novinách	24
2.2.4.3. Dobový kontext a Štorkánův přístup k teorii soudničky -	24
2.2.5. Recenze	26
2.2.5.1. Noviny dávných staletí	26
2.3. Trvalá hodnota tvorby, přínos k ustanovení a rozvoji oboru Žurnalistika -	26
2.4. Poplatnost teoretických prací době	28
3. Karel Štorkán jako spisovatel a scénárista	29
3.1. Obecné informace o jeho tvorbě	29
3.2. Rozbor vybraných titulů	29
3.2.1. Filmové náměty/scénáře	29
3.2.1.1. My ztracený holky	30
3.2.1.2. Dům Na poříčí (Milion)	31
3.2.1.3. Matěji, proč tě holky nechtějí	33
3.2.1.4. Zařazení uvedených filmů do dobového kontextu tehdejší kinematografie	35
3.2.2. Novely	36
3.2.2.1. Nemravové ze septimy bé	36

3.2.2.2. Rodeo -----	37
3.2.2.3. Štorkánova tvorba pro mládež v době normalizace -----	39
3.2.3. TV seriál -----	40
3.2.3.1. Chlapci a chlapi -----	41
ZÁVĚR - celkové shrnutí osobnosti Karla Štorkána -----	44
SUMMARY -----	44
Seznam použité literatury -----	45
Seznam příloh -----	48
Přílohy -----	49

ÚVOD

Cílem mé práce je přiblížit osobnost Karla Štorkána, jednoho ze zakladatelů oboru Žurnalistika na Univerzitě Karlově. Profesora, člena vědecké rady, výzkumné rady, proděkana, předsedu některých univerzitních komisí (např. komise pro řízení redakční praxe)...

Karel Štorkán je autorem několika odborných prací, ve kterých se věnuje žurnalistickým žánrům. Nejen odborné příspěvky publikoval i v novinách.

Spolupracoval s Filmovým studiem Barrandov a Českou televizí, pro které psal náměty a scénáře.

Vzhledem k rozsáhlosti Štorkánovy tvorby jsem si do své bakalářské práce vybrala pouze několik, podle mě nejvýraznějších děl a příspěvků. Kromě knih jsem informace čerpala ze Štorkánových složek v Archivu Univerzity Karlovy, Archivu ČVUT, Národním archivu, v Archivu bezpečnostních složek. Užitečné pro mě byly i recenze a články věnované Štorkánově tvorbě (převážně románům a námětům či scénářům) v denících, týdenících i měsíčnících 70. a 80.let (např. Rudé právo, Mladá fronda, Tvorba, Květy...)

K odchýlení od teze došlo na základě připomínek vedoucí práce a oponenta.

1. ŽIVOTOPIS KARLA ŠTORKÁNA

Karel Štorkán se narodil 5.5.1923 ve středočeských Hořovicích (okres Beroun). Jeho otec Antonín (nar.1882) pracoval jako dělník (brusič v továrně), což napovídá tomu, že Karel Štorkán pocházel z nepříliš bohaté rodiny a jeho rodiče mu tedy nemohli platit studia. Proto roku 1938, po dokončení měšťanské školy, nastoupil do učení a pracoval jako soustružník kovů u firmy Hofmann v Hořovicích.¹

V roce 1945 začal studovat I. průmyslovou školu strojnickou v Praze (Betlémská, Praha 1). Tou dobou už Karel Štorkán věděl, že chce být novinářem,² a přispíval do studentských novin³, později i do Práce nebo Mladé fronty.⁴ Vedení novin mu doporučilo studium na Novinářské fakultě Vysoké školy politické a sociální v Praze. V roce 1947 se tedy stal vysokoškolským studentem a ve stejném roce začal spolupracovat s časopisem Svět v obrazech.⁵ Pracoval také ve Svazu čs. mládeže. Poslední rok na novinářské fakultě se věnoval studiu dějin dělnického tisku – na toto téma napsal i disertační práci, kterou po skončení studia doplnil a vydal jako skripta.

V letech 1951 – 1953 pracoval jako asistent na katedře marxismu leninismu (ČVUT), v roce 1953 začal působit jako odborný asistent pro historii českého tisku na Karlově univerzitě. Roku 1965 se habilitoval v oboru dějin novinářství prací Počátky českého dělnického tisku (kandidát věd 1969). V letech 1970-1976 pracoval jako proděkan, od roku 1976 vedl katedru periodického tisku.

Ve svých prvních knižních publikacích se věnoval sportovní tematice (např. Rekord nepadá z nebe, 1956, Když chytal Plánička, 1958). Dále se věnoval oblasti kriminalistiky (např. Hrozba zločinu, 1969, Smrt veksláckého bankéře, 1990). V 70.letech se zaměřil mimo jiné na život mládeže, dospívání a školu. Tyto dívčí romány píše většinou v první osobě a používá studentský a učňovský slang, čímž se snaží vžít do pocitů svého hrdiny a oslovit adresáty (např. My ztracený holky, 1971, Sladké hlouposti, 1976, Sbohem, maturito, 1980). Ani do jednoho z těchto žánrů nelze zařadit prózu Milion z roku 1976 (rekonstrukce událostí z první republiky, které vedly ke zřícení domu na Poříčí) ani vesnické drama Rozhodnutí (1978), kterému předcházela identická hra Střílej oběma rukama (uvedená rozhlasem, televizí i na scéně Národního divadla). Ve své odborné práci se věnoval žánrům na pomezí beletrie a žurnalistiky (např. Proměny publicistiky, 1967, Publicistické žánry, 1980).

¹ jak uvádí např. v Dotazníku Svazu československých novinářů z roku 1955

² což píše v životopise přiloženém k Dotazníku svazu čs. novinářů, r.1955

³ konkrétně do Středoškoláka

⁴ např. v roce 1955 vycházel v MF reportážní román na pokračování Neklidnou hladinou (s M.Hladkým, 43 dílů, 26.6.-20.9.1955)

⁵ např. Červená kůlna, Svět v obrazech, 11.4.1959, str.22

Většina Štorkánových próz se stala podkladem k filmovým scénářům. To umožňoval především jejich tvar – příběh rozvíjený ve zkratkových peripetiích, převaha akce a dialogu.

V roce 1990 odešel do důchodu a psal detektivky (I panny zabíjejí, 2000), historické knihy (Kat Mydlář, 1997), dívčí romány (Holky z akády, 1998), romány pro ženy (Hon na kočku, 1999) nebo humoristickou literaturu (Nemravové ze septimy bé, 2001).

Za svoji práci byl Karel Štorkán oceněn několika vyznamenáními – Za vynikající práci (1965), Za zásluhy o tisk, Zasloužilý učitel (1974).

2. KAREL ŠTORKÁN JAKO VYSOKOŠKOLSKÝ PEDAGOG

2.1. Karel Štorkán a jeho působení v oboru Žurnalistika na Institutu osvěty a novinářství, na Fakultě sociálních věd a publicistiky a Fakultě žurnalistiky

Od roku 1953 působil Karel Štorkán jako odborný asistent na Filologické fakultě Univerzity Karlovy. Od roku 1961 byl odborným asistentem, členem katedry novinářství na Institutu osvěty a novinářství, kde přednášel předměty „Novinářské žánry“ (přednášky i cvičení), „Seminář z novinářské teorie“, „Dějiny čs. novinářství“ a „Praktická cvičení“. V akademickém roce 1962/63 vyučoval opět „Novinářské žánry“ a nově i „Fejeton a reportáž“. V akademickém roce 1963/64 zůstal u novinářských žánrů a přidal „Speciální přednášky o novinářských žánrech“.

Od roku 1964 byl Karel Štorkán členem katedry periodického tisku, rozhlasu a televize a dále přednášel o novinářských žánrech („Novinářské žánry“, „Speciální přednášky o novinářských žánrech“, „Obecné zákonitosti novinářských žánrů“).

V roce 1965 se Institut osvěty a novinářství změnil na Fakultu osvěty a novinářství, ale předměty přednášené Karlem Štorkánem se téměř nelišily - jen v praktických cvičeních se zaměřil na reportáž.

O rok později následovalo další přejmenování – tentokrát se z katedry periodického tisku, rozhlasu a televize stala katedra publicistiky a Karel Štorkán se ještě více zaměřil na reportáž a začal mimo jiné přednášet předměty „Česká reportáž“ a „Současná světová reportáž“. Dále mu přibyly hodiny „Kriminalistika a tisk“ a volné přednášky „Jan Neruda v Národních listech“.

V roce 1968 byl odb. as. RSDr. Karel Štorkán nadále členem katedry publicistiky, ani v přednášených předmětech nenastaly větší změny, ale nebyla to už Fakulta osvěty a novinářství, nový název zněl Fakulta sociálních věd a publicistiky.

Akademický rok 1969/70 přinesl Karlu Štorkánovi nové funkce – od roku 1969 se stal členem vědecké rady a pro tento rok byl i vedoucím oddělení teorie a historie tisku. Kromě „Teorie žánrů“, „Světové reportáže“ a „Kriminalistiky a tisku“ vedl „Diplomní seminář – teorie tisku“.

V letech 1970 – 1976 byl Karel Štorkán proděkanem Fakulty sociálních věd a publicistiky. (70/71 proděkan pro mimořádné formy studia, 71/72 proděkan pro denní studium a mimořádné formy studia oboru publicistiky, 72/73 – 75/76 proděkan pro pedagogické záležitosti).

Dva roky (72/73 – 73/74) byl Štorkán členem výzkumné rady Ústavu teorie a praxe žurnalistiky. Stále přednášel o žurnalistických žánrech a reportáži.

Od roku 1974 byl Karel Štorkán nově nejen docentem katedry periodického tisku, ale i členem fakultní komise – konkrétně v letech 1974 – 76 byl předsedou

komise pro řízení redakční praxe, v letech 1974 – 77 předsedou rozvrhové komise. V ak. roce 1976/77 se stal předsedou rady knihovny a od roku 1976 do roku 1978 pracoval jako člen komise pro rigorózní zkoušky. Pro ak.rok 1977/78 se stal členem prověřovací komise. Od roku 1977 pracoval na pozici vedoucího katedry periodického tisku, vedl ji až do roku 1986. Souběžně stále přednášel o žurnalistických žánrech, jen se objevil nový název předmětu – „Teorie žánrů prostředků masové informace a propagandy“.

Dále byl Karel Štorkán v letech 1979 – 1985 členem Ediční komise pro skripta a vědecké publikace a od ak. roku 1981/82 předsedou zkušební komise pro státní závěrečné zkoušky (v roce 81/82 byli tito předsedové 4, v roce 88/89 už jich bylo 7).

V roce 1985 už nepůsobil Karel Štorkán ve funkci docenta, ale stal se profesorem a o rok později vedoucím Oddělení teorie žurnalistických žánrů (1986/87 – 87/88). V roce 1987 opět pracuje jako člen komise pro postgraduální studium, v této komisi zůstal až do konce svého působení na Fakultě žurnalistiky.

V ak.roce 1989/90 byl Štorkán profesorem konzultantem.

2.2. odborné zaměření Karla Štorkána – příspěvky v časopisech Sešity novináře a Novinář, rozbor pedagogických děl

Novinář – tiskový orgán Svazu československých novinářů. Vycházel od 15. května 1949, navázal na Věstník Svazu československých novinářů. Vycházel nejdříve dvakrát do měsíce, od července 1951 už jen jednou měsíčně.

V 50. letech byla témata časopisu úzce spjata s ideologickými cíli svazu novinářů (zemědělství, úkoly tisku v boji za mír, zprávy o svazové činnosti, tisk a výroba, regionální dopisovatelé...).

Do roku 1966 vycházel časopis pod názvem Československý novinář.

2.2.1. Sešity novináře

Odborné periodikum, které navázalo na Novinářský sborník. Zaměřeno na rozvoj studia dějin a teorie žurnalistiky.

V letech 1966 – 1968 vycházel časopis 6krát ročně, vydavatelem byl Svaz českých novinářů. V roce 1969 nevyšel vůbec a od roku 1970 do roku 1989 vycházel 4krát do roka (vydával ho Československý svaz novinářů). Roku 1966 vyšly Sešity novináře jako šestidílná učebnice žurnalistiky, od roku 1967 byly teoretickým časopisem. Celé číslo 4 roku 1967 patřilo Karlu Štorkánovi a jeho Proměnám publicistiky.

SEŠITY NOVINÁŘE - roč.II, č.4 ,1967
Proměny publicistiky – Karel Štorkán

V úvodu první části knihy, věnované rozhovoru, se Karel Štorkán věnuje počátkům interviewu, upozorňuje, že teprve posledních 10-15 let se interview pěstuje jako samostatný a svébytný žánr a že interview není obyčejné kde, kdo, co...ale jde i o vyjádření pocitů.

Dále se podrobněji věnuje interviewu Adolfa Hoffmeistera, který obohatil předválečný interview o nové kompoziční a stylistické prvky.⁶

Kromě Hoffmeistera věnuje samostatnou kapitolu i jedinečnému stylu A. J. Liehma (který klade málo otázek, využívá především otázky doplňující).

V další kapitole zmiňuje směřování k pestrosti interview, nutné zaujetí novináře, důležitost jednoty tématu (zvláště pak u dvojrozhovorů) a píše i o specificky českém problému - nechuti odpovídat.

Zabývá se i rozličným přístupem k interviewovanému a jako příklad uvádí tři přístupy/autory.⁷ Tyto přístupy ale samozřejmě nejsou jedinými možnostmi, jak udělat interview, což sám autor podotýká: „Úmyslně jsem vybral hraniční možnosti v oblasti interview. Jsou jen malým příkladem rozličného přístupu k informaci, k faktu i k tvořivému zdůraznění záměru.“⁸

Karel Štorkán ve svém díle přibližuje i interview vedený rozpravou (s převažujícími prvky žurnalistiky), kdy autor kromě záznamu faktů materiál i třídí, hodnotí a analyzuje. Ten popisuje slovy: „Interview vedený rozpravou dává možnost výběru faktů, autorovi je ponecháno, aby fakta porovnal, aby sám řazením vyzvedl zajímavé, potlačil obecně známé, tedy působil volbou faktů a poté i formou na intenzitu zajímavosti, což není v rozporu se specifickým zaměřením tohoto žánru.“⁹

Dalším typem interview, který Štorkán ve svém díle přibližuje je tzv. čistý dialog – v tomto případě se autor nezabývá popisem scény, atmosféry ani dotazované osoby. Oživením takového rozhovoru je gradování otázek. Výklad je opět doplněn výstižnými příklady.

Autor nevynechal ani monologický interview, kdy novinář ustupuje do pozadí a čtenář má pocit, že je mu dotazovaný (známá osobnost) jaksi bližší.

Dále se Štorkán zabývá schopnostmi novináře, který interview vede. Důležitá je individuální schopnost reportéra získávat fakta a vyměňovat si názory. Reportér musí být na interview důkladně připraven.¹⁰ Potřebnými vlastnostmi reportéra jsou i bystrost, soudnost a trpělivost. Štorkán uvádí

⁶ Karel Štorkán o Hoffmeisterově tvorbě: „Zvolil si formu v české žurnalistice do té doby nepoužívanou a neopakovatelnou.“ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.7

⁷ Ariana Fallaciová a její originalita, vtip a známé osobnosti reportéři Der Spiegel a nová fakta a informace, důsledné řazení a návaznost otázek Francois Truffaut a jeho trpělivost, metodika, plné zaujetí

⁸ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.20

⁹ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.21

¹⁰ „Čím vyšší a závažnější jsou hodnoty informace (z hlediska společenského významu události), tím větší připravenosti, informovanosti, vzdělanosti a většího tvůrčího talentu je třeba, aby hodnota informace nebyla

i „ideální“ vlastnosti reportéra provádějícího rozhovory, které vzešly z ankety mezi třiceti profesory žurnalistiky (kromě již zmíněných vlastností by podle výsledků ankety reportér neměl moralizovat a naopak by měl být neosobní a nesentimentální).

Podle Štorkána nejsou nepodstatné ani psychologické faktory – důležitá je atmosféra a schopnost zaujmout dotazovaného. Jako příklad uvádí rozdíl mezi rozhovorem s profesorem v pracovním prostředí kabinetu a rozhovorem prováděným v bytě reportéra (interview v bytě byl mnohem úspěšnější).

Autor také zdůrazňuje nutnost získané informace nepřekrucovat, ani nijak nepřikrášlovat.

Druhá část knihy je věnována reportáži. Nejdříve Karel Štorkán uvádí definice reportáže světových autorů. Zmiňuje i črtu a upozorňuje na častou záměnu reportáží Julia Fučíka a Egona Ervína Kische za črty. Neuvádí však rozdíly mezi reportáží a črtou, ale spíše společné znaky a zdůrazňuje, že črty i reportáže mají stejný cíl a důležitá jsou fakta.¹¹

Reportáž měla a má mnoho úloh. Např. reportáž „průmyslová“ a reportáž „zemědělská“ byly pomocníky a organizátory budovatelského úsilí. Nejde tedy jen o popis nějaké události či skutečnosti.¹² Podle Štorkána reportáž rozkvétá v dobách velkých historických převratů a nejlepšími představiteli reportáže jsou lidé stojící politicky nalevo. Často cituje mimo jiné Mojmíra Grygara, který ve své studii nazvané *Umění reportáže* např. rozlišuje reportáž uměleckou a publicistickou.¹³

Věnuje se samozřejmě i počátkům a vývoji reportáže. „Angličané, kteří tento výraz (report) poprvé razili, měli zpočátku na mysli jen popis událostí ze soudní síně, líčení ze zasedání parlamentu, popis povodní, požárů, válek.“¹⁴ První velká proměna reportáže proběhla po válce, ale ovlivňovalo ji i obrození a jiné proměny a posuny společnosti. „Nemalou měrou k určitému „sebepoznání“ a konsolidaci reportáže přispěla i zvýšená cirkulace společensky závažných informací, které rostly se stoupající dělbou práce, s rozvojem techniky a vědy, které nestačila krásná literatura ani okrajově zprostředkovávat.“¹⁵

zlehčena už jejím nedokonalým zpracováním.“ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.25.

¹¹ „Žádný jiný literární žánr (a ovšem i črta) není tolik závislý na faktech, na „přesné adrese“, jako reportáž“ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.33.

¹² „reportáž v našem tisku přestává pouze popisovat povrchní skutečnost, ale stává se součástí obecného lidského úsilí a proniknutí k autentickým podobám skutečnosti v jejích proměnách, jak v rovině fotografické, tak emotivní. V moderní reportáži nejde jen o pouhý záznam, ale i o odpověď na řadu složitých otázek.“ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.35.

¹³ „umělecká reportáž se nekryje beze zbytku s reportáží jako novinovým druhem“ *Umění reportáže*, Praha, 1961, str.54.

¹⁴ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.37.

¹⁵ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.38.

Reportáž (zpočátku zvláště reportáž „ze soudní síně“) byla u čtenářů velmi oblíbená a zajišťovala vyšší prodejnost listu. Štorkán považuje za důležité upozornit čtenáře také na to, že „měšťácký tisk přizpůsoboval témata svých reportáží vlastním cílům, ať již z ekonomických nebo politických důvodů.“¹⁶

V jedné z kapitol se Karel Štorkán věnuje létům padesátým (v Československu) a kromě reportáže popisuje částečně i dobu jako takovou. Toto období bylo poměrně specifické a reportáži nic nedalo. Témata se opakovala, novináři byli dost omezeni. Štorkán nám to přibližuje slovy : „V letech kultu osobnosti ztratily noviny především svou individuální tvář, mluvily stejnou řečí, uveřejňovaly stejné zprávy, přinášely články takřka stejného obsahu, organizovaly stejné kampaně.“¹⁷ Nejčastějším tématem reportáží z této doby byla práce, pilně pracující lid. S těmito reportážemi je spojena fráзовitost, nepřesvědčivost a řekla bych i nuda. „Úloha publicistiky byla omezena na výklad, či ještě přesněji na citování příslušných textů, a obvykle bylo úkolem výkladu „ještě krásnějšími slovy“ opakovat to, co už bylo řečeno.“¹⁸

60.léta přinášejí oživení reportáže – změnu stylu i kompozice (už nejde o pouhý popis), nové autory, subjektivitu... O reportáže je opět zájem.

Celá kapitola je věnována výběru faktů. Čtenář je vnímavější, náročnější, kritičtější. I proto je tak důležitý výběr faktů při sběru materiálu na reportáž. Velmi významná je podle Štorkána i autorova fantazie. „Na autorově přístupu, na jeho tvůrčí, logické fantazii bude záležet, jaký význam a úlohu reportér faktu přisoudí, jak fakta zobecní.“¹⁹

V publicistice není tolik prostoru jako v literatuře, proto Štorkán zdůrazňuje i zaměření se na detail. „Umění detailu – jeho objevování v širokých souvislostech jedinečných jevů – bezprostředně souvisí i se stupněm talentu autora, se schopností umět odhalovat reálné skutečnosti jak cestou vnějšího popisu, tak i cestou hluboce vnitřního zkoumání.“²⁰

Dalším tématem, kterému se Štorkán věnuje, je kompozice a forma v české moderní reportáži. Žádného konkrétního popisu se v tomto případě ale nedočkáme, protože, jak říká Karel Štorkán: „Styl a kompozice jsou vysloveně záležitostmi autora, jeho reakce na okolní svět, na nejzávažnější problémy dne.“ „Pro volbu formy nejsou ustálené zásady. Pokud jsou - bývají velmi stručné. Forma reportáže je podmíněna záměrem autora, místem v novinách (většinou ho má k dispozici minimálně) a nutnou (krátkou) výrobní dobou.“²¹ Nechybí opět příklady, tentokrát některých kompozičních linií.²²

¹⁶ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.42.

¹⁷ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.44.

¹⁸ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.46.

¹⁹ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.56.

²⁰ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.58.

²¹ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.59.

²² např. linie „bezpatrová“/přímochará, dramatická, afabulární, reportáž – interview, kompozice – montáž nebo volná kompozice ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str. 60-62.

Senzačnost je další z atributů reportáže, kterým se Štorkán věnuje. Uvádí, že u velkých autorů se setkáváme s prvky napětí, překvapení a úděsu. Jako příklad používá Uptonu Sinclaira a jeho reportáže na pokračování z otřesného prostředí chicagských jatek. Pojem senzačnosti je ale relativní. Štorkán senzaci rozhodně nezavrhuje, považuje ji za jeden ze znaků reportáže, za součást skutečnosti.²³

U čtenářů jsou velmi oblíbené již v úvodu zmiňované reportáže s kriminální tematikou. Kriminální případy jsou téměř nevyčerpatelným zdrojem námětů, ale témata se nesmí příliš často opakovat.

Jedna z kapitol patří časopisu Kulturní tvorba, který dal prostor experimentální reportáži (nová linie, obrácení pozornosti k složitým jevům společnosti, lidským tužbám a představám).

Závěrem se Karel Štorkán zamýšlí nad možnostmi a budoucností reportáže, která se stále mění a vyvíjí.

Třetí část knihy se věnuje fejetonu. V úvodní části (věnované fejetonu) seznamuje Karel Štorkán čtenáře s pařížským divadelním kritikem abbé Juliánem Louis de Geoffroyem, který již od ledna roku 1800 uveřejňoval ve francouzských novinách své vtipné postřehy o kultuře a politice, psané lehce a nadneseně. To, co mohlo být recenzí, kritikou či komentářem, použil Geoffroy k napsání fejetonu. Následovali ho další pařížští literární kritici a spisovatelé.

Na počátku 19.století už měl fejeton výsadní postavení. V ekonomicko – politické situaci Evropy 19.století dochází podle Štorkána k rozvoji fejetonu.²⁴ Fejetonu (nejčastěji to byly poznámky o umění, kritiky divadelních představení či recenze knih) už byla v té době věnována zvláštní stránka či příloha. Důležitá je aktuálnost fejetonu.

Štorkán stručně přibližuje počátky německého, ruského i českého fejetonu. První pokusy o fejeton v českém tisku přišly roku 1818 (Pražské noviny). Jako významného českého fejetonistu uvádí Štorkán především Jana Nerudu²⁵ – vyzdvihuje jeho ironii, vtip, logiku a věnuje mu následující dvě kapitoly. Líčí ho jako citlivého a zasvěceného komentátora své doby, písíciho mimo jiné o českém politickém dění.²⁶ Dále uvádí, že se poctivě připravoval, čerpal z mnoha nejrůznějších pramenů. Věnoval se různým tématům (psal fejetony odborné, cestopisné, historické...) a to každý týden po dobu třiceti let.

Dalším autorem, kterému se Štorkán důkladněji věnuje, je Antonín Macek. Jeho tématem bylo poválečné období (1919 – 1923), psal satirické a kritické

²³ „Jestliže reportáž při svém zrodu získávala na zajímavosti a přitažlivosti popisem dramatických událostí, moderní reportáž je čtenářsky zajímavá s přitažlivá v odhalování a odkrývání skutečnosti.“ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.66.

²⁴ „hravé fejetonistovo vyprávění se často mění v polemiku, jindy v ostrou satiru.“ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky* Praha: Československý novinář, 1967. str.79.

²⁵ roku 1883 měl Neruda za sebou přes 1800 fejetonů

²⁶ „Neruda nikdy neřeší českou otázku izolovaně od evropského nebo světového politického dění. Tam, kde mu cenzura nedovolí psát naplno, používá velmi obratně jinotajů, po případě volí pro fejeton takovou zahraniční událost (např. napadení Dánska), na které může nepřímou demonstrovat své zaujetí pro právo a spravedlnost.“ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.81.

fejtony. Vyznačoval se přímočarým kontaktem s realitou, toužil po sociální spravedlnosti a demokracii.

Štorkán nezapomíná ani na Karla Čapka a jeho sloupky a fejtony. Čapek nastoupil roku 1921 do Lidových novin, kde pak každou neděli po celých osmnáct let vycházel jeho sloupek, fejton, či poznámka. Podle Štorkána mu tento žánr „sedl“: „Čapek našel ve sloupku a fejtonu zvláštní zalíbení; vyhovovalo to jeho zájmu o malé formy, posloužilo to i Čapkovi – spisovateli. Od té doby se fejtonista a umělec v Čapkově tvorbě neustále prolínají a střetávají.“²⁷

Zvláštní pozornost je věnována třicátým létům. Podoba fejtonu v 30. letech je odlišná od dalšího obsahu novin. Podle Štorkána fejton této doby „má mnohdy pečeť autorství, silné tvůrčí individuality, je plný nápadů a zamyšlení, humoru i moudrých úvah, které jakoby tiše a po svém oponovaly tehdejšímu finančním aférám, politickým skandálům, válkám a násilnostem.“²⁸ Autoři těchto fejtonů byli často známí publicisté a spisovatelé.²⁹ Štorkán stručně popisuje tvorbu některých z nich, čímž chce přiblížit zaměření předválečného fejtonu.

Následuje přiblížení české tvorby let padesátých, která byla naprosto odlišná od doby předchozí a fejtonu vcelku nic nepřinesla. V poválečné době byl odmítán subjektivní přístup autora a fejton byl (pro svou oblibu) používán i tam, kde by se více hodil např. kritický článek či soudnička. Objevil se „adresný fejton“, ve kterém převládá popis faktů. Štorkán uvádí i úryvek z takového „fejtonu nefejtonu“. Toto zjednodušení fejtonu je spojeno i s novou generací začínajících novinářů. Takovýto vývoj se nelíbil ani zkušeným novinářům.

V roce 1956, na II. sjezdu spisovatelů pak vyčetl Jan Kopecký novinám více úvah o fejtonech než fejtonů samotných a následoval obrat k lepšímu. Kopecký nastoupil do Literárních novin, kam od 31.května 1956 po čtyři roky přispíval svými fejtony a vrátil tak (s podporou vedení listu) do novin kvalitní fejton a zájem čtenářů o tento žánr. „Byl to spíš upřímný a úporný pokus vykonat něco, co se za podpory redakce zdálo v té době žádoucí a potřebné: vrátit kulturním novinám fejton, který by byl kronikou doby, místem, kde by všichni společně řešili problémy životního koloběhu.“³⁰

V závěru se Karel Štorkán věnuje současnému fejtonu (r.1966). Existuje mnoho typů fejtonů, kritičnost už není nezbytnou vlastností fejtonu. Důležitý je spíše subjektivní přístup autora, což přináší širokou škálu témat a myšlenek. V různých listech vycházejí rozličné fejtony. „Dnes je fejton diferencován, stává se součástí listu, je s ním tematicky i organicky spojen. Kolem jednotlivých deníků a jejich rubrik fejtonu se seskupují autoři, jimž je blízký program redakce.“³¹

²⁷ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.88.

²⁸ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.91.

²⁹ Štorkán uvádí např. Eduarda Basse, Karla Horkého, Emila Vachka, Karla Nového, Jana Drdu, Václava Řezáče

³⁰ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.91.

³¹ ŠTORKÁN, Karel. *Proměny publicistiky*. Praha: Československý novinář, 1967. str.99.

2.2.2. REPORTÁŽ

2.2.2.1. O reportáži prakticky i teoreticky

Jak píše sám Karel Štorkán v „poznámce autora“, kniha vznikla z materiálů sloužících jako podklady pro jeho přednášky na Fakultě žurnalistiky. Cílem autora nebyla vědecká práce : „Psal jsem především v pokušení přispět jistou hřívnou k řešení otázek a problémů, které mohou zajímat nejenom novináře, ale i širší obec čtenářskou.“³²

Nejdříve nám Štorkán představuje různé funkce reportáže³³, její charakteristiky, závislost na faktech, dělení na reportáž informativní a literární, spjatost s charakterem národního tisku, význam reportáže v obdobích historických přelomů (což je spojeno s její pohotovostí). Připomíná také, že dobře napsaná reportáž může působit stejně emocionálně jako velké umělecké dílo.

Seznámíme se i s tím, o čem byly reportáže, že napomáhaly národním a pokrokovým snahám, s odporem čtenářů k fikci (a naopak touhou po autentičnosti).

Dále se Karel Štorkán zabývá sběrem materiálů, velký důraz klade na fakta a nezapomíná zmínit rozdíl mezi přípravou reportéra a zpravodaje.³⁴

Většinou fakta sama o sobě nestačí (je třeba přidat např. emotivní prvky), výjimkou je ale dokumentární reportáž, ve které fakta mluví sama za sebe. Na faktu samotném záleží i metoda práce při tvorbě reportáže.³⁵

Mnohomluvnost je další pojem, který Štorkán čtenářům přibližuje. Reportáž musí „odsýpat“. „Zbytečné, upovídáné věty zabírají místo, unavují, zamlžují hlavní myšlenku.“³⁶ Každý detail musí mít svůj význam, žádná věta nesmí být zbytečná. „Jestliže píšete o železničáři, že má prsty od nikotinu, a na konec reportáže, v hlavním vyústění, v pointě, mi tento železničář nepoužije sirek nebo cigaret – prosím, trochu to přeženu – nezapálí vůz nebo se mu neudělá nevolno z přílišného kouření, což mohlo zavinit i srážku vlaku, pak popis prstů od nikotinu byl zbytečný.“³⁷

Vlastnost, která by neměla chybět autorům reportáže, je fantazie. Díky fantazii lze určitou skutečnost zvýraznit. Kompozice, řazení faktů, přirovnání, seznámení s místem či hrdinou... tam všude je třeba fantazie.

³² ŠTORKÁN, Karel *O reportáži prakticky i teoreticky*, 1985, str. 7.

³³ Z počátku plnila reportáž pouze funkci informativní, později usiluje „o proniknutí k autentickým podobám skutečnosti v jejich proměnách, jak v rovině faktografické, tak i emotivní.“ K. Štorkán, *O reportáži prakticky i teoreticky*, 1985, str.8.

³⁴ „Metoda přístupu k vybranému faktu se podstatně liší od práce zpravodaje. Reportér vychází z toho, co sám prožil, co viděl.“ ŠTORKÁN, Karel *O reportáži prakticky i teoreticky*, 1985, str.28.

³⁵ „Jinak si počíná reportér při studování historického materiálu v archivu, jinak při psaní cestopisné reportáže.“ ŠTORKÁN, Karel *O reportáži prakticky i teoreticky*, 1985, str.32.

³⁶ ŠTORKÁN, Karel *O reportáži prakticky i teoreticky*, 1985, str.39.

³⁷ ŠTORKÁN, Karel *O reportáži prakticky i teoreticky*, 1985, str.39.

Štorkán píše i o další nezbytnosti – talentu, bez kterého se reportér neobejde. Talent musí být rozvíjen, jinak zleniví nebo bude uštván.

2.2.2.2. Piš jak Kisch (Novinář, r.72, č.4, str.21)

Karel Štorkán v tomto článku vysvětluje, proč není rada začínajícím novinářům ve stylu „piš jak Kisch“ (která prý není ze strany kritiků a recenzentů ojedinelá) vhodná.

Říká, že technicky psát jako někdo možné sice je, ale prakticky je to daleko složitější. Mnoho začínajících autorů to již údajně zkusilo, ale po chvíli každý z nich musel zjistit, že „autorův styl je něco nepolapitelného a tak osobitého a zase mnohoznačného, že raději v marném zápolení zabodne pero.“ Jazyková stránka je totiž subjektivní. Volba uměleckých prostředků závisí na osobní zkušenosti, je sebevýrazem, platí jen pro konkrétního jedince.

Podle Štorkána by tedy bylo rozumnější radit mladým autorům něco jako „buď zvědavý jako Kisch a čti si v jeho reportážích. A co tam najdeš, o tom přemýšlej.“

2.2.2.3. Umění detailu (Novinář, r.72, č.6, str.57)

V „Umění detailu“ Štorkán vysvětluje, že přesně zvolený detail může novináři pomoci překlenout cestu ke čtenáři, k získání jeho zájmu a k udržení pozornosti.

Otázka detailu je podle Štorkána záležitostí jak uměleckou, tak i světonázorovou. Pro publicistiku prý platí heslo: „soustředit se jen na jeden problém, plně vyčerpat jednu, pokud možno nejzajímavější myšlenku nebo záměr, plnou měrou využít detailu.“ Umění detailu podle Štorkána bezprostředně souvisí se stupněm talentu autora (asi uprostřed článku vyplyne, že o detailu píše především ve spojitosti s reportáží, takže nejspíš souvisí s talentem autora reportáže): „Schopný autor by měl, lépe řečeno – měl by umět – z celkového jevu vydělit jen to, co nejpřesněji charakterizuje vnitřní zákonitosti jevu a jeho vývoje, a na záměrně zvoleném detailu čtenáři bezprostředně tlumočit určitou myšlenku.“ Jako příklad autorů, kteří šikovně pracují s detailem, uvádí Bölla a jeho Irský deník, Fučíka s reportážemi z českého severu nebo Čapka a jeho reportáže z cest.

2.2.2.4. Kompoziční vynalézavost (Novinář, r.72, č.9, str.14)

Štorkán začíná svůj článek tím, že každý dobrý vypravěč by měl uvažovat nad uspořádáním prvků, z nichž se vyprávění skládá, a že by měl logicky třídit myšlenky a fakta – komponovat.

Upozorňuje ale, že to není tak jednoduché, jak bychom si mohli myslet. K ovládnutí komponování je prý třeba značné vynalézavosti a literární zkušenosti, kompozice je ovlivňována i myšlením a stupněm vzdělanosti autora.

Současným autorům jde podle Štorkána o to, jak napsat poznané co nejpoutavěji, a proto vymýšlejí nové kompoziční postupy. Jako příklad autora, který komponování skvěle zvládá, je uveden Julius Fučík a jeho velmi promyšleně komponované reportáže (kompoziční metody kontrastu nebo protikladu). Kompozice tedy není náhodná a její účel je ve zvýraznění určité myšlenky nebo faktu.

2.2.2.5. Dobový kontext a Štorkánův přístup k teorii reportáže

Reportáž (z francouzského slova reporter = přenášet) je definována jako publicisticko – beletristický žánr podávající očitě svědectví o aktuálních společenských jevech.³⁸

Reportáž měla přinášet člověku informace o něčem novém, aktuálním, měla působit na obrazotvornost čtenáře, jeho emoční stránku. Tyto obecné požadavky splnili podle K. Štorkána autoři, kteří stáli u zrodu moderní české reportáže: Ivan Olbracht, Václav Vacek, Egon Ervin Kisch, Bohumír Šmeral. Tato skupina novinářů ovlivnila mladou novinářskou generaci, seskupenou kolem redakce Tvorbý a Rudého práva. U B. Šmerala si K. Štorkán cenil smyslu pro autentičnost a atmosféru, preciznost a rozšíření české reportáže o zahraničně politická témata, uvedená ve sbírce *Pravda o sovětském Rusku*. „Jeho reportážní zkratka, cit pro navození atmosféry a rozvedení detailu jsou skutečně příkladné.“³⁹ Jako doklad svého tvrzení uvádí K. Štorkán ukázkou, ve které B. Šmeral píše o svém prvním setkání s Leninem. V době tvorby B. Šmerala, „který byl ve 20. letech minulého století nejvýznamnějším mužem komunistické strany i jejího tisku“⁴⁰, není zarážející, že se text týká právě osoby V.I. Lenina a že i K. Štorkán si ho vybral jako příklad, na kterém dokumentoval Šmeralovo novinářské umění.

Komunistický i dělnický tisk se věnoval Sovětskému svazu pravidelně. Pokrokoví novináři se snažili o „zachycení závažných skutečností, často velmi otřesných pro občansky a mravně citícího čtenáře.“⁴¹ Mezi představitele tohoto typu reportáže řadí Štorkán např. i I. Olbrachta, J. Fučíka (*V zemi, kde zítra již znamená včera*, 1932) a M. Majerovou (*Den po revoluci*, 1925, *Pohled do nové země*, 1932).

³⁸ MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 568. ISBN 80-7185-669-x

³⁹ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 288.

⁴⁰ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 51. ISBN 978-80-7367-698-8.

⁴¹ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 289.

Jiný typ reportáží otiskovala Tvorba a deník Haló v letech 1931-1935. Tento typ reportáží se blížil moderní próze a hledal vzájemné spojitosti třídních sporů v období hospodářských a politických konfliktů. Právě tím reportáž dosahuje dramatičnosti a intenzity, subjektivita reportéra ustupuje do pozadí. O rozvoj této linie reportáže se zasloužili zejména Václav Káňa, Géza Včelička a Julius Fučík.

Poválečnou reportáž předjímal svými hodnotami a pracemi „zuřivý reportér“ E.E.Kisch, spjatý nejen s pražskou německou prózou, ale i s haškovskou bohémou. „Kischovo vyzdvyžení reportáže jako klíčového žánru moderní literatury, jenž má nahradit zastaralý román a s ním celou oblast fiktivní beletrie (programová stať z roku 1930 *Román? Ne. Reportáž!*), se stalo podnětem k obsáhlé diskusi o perspektivách obou žánrů.“⁴²

V období předmnichovské republiky se staly zárukou prodejnosti novin zejména kriminální příběhy, příběhy ze soudní síně. Věnoval se jim i Rudolf Těsnohlídek, Eduard Bass, Karel Čapek a E.E.Kisch v Lidových novinách.

K nejlepším autorům reportáží po 2.sv. válce patří podle K.Štorkána K.F.Sedláček (šéfredaktor časopisu Stavíme, scénárista Československého státního filmu, od roku 1953 spisovatel z povolání), František Gel (vlastním jménem František Feigl, překladatel z angličtiny, němčiny, dopisovatel pražského časopisu Soudní síň, po válce nastoupil do Československého rozhlasu, kde reportoval průběh Norimberského procesu), Karel Konrád (pracoval v Rudém právu, v roce 1930 založil časopis Trn, od roku 1946 pracoval ve filmovém studiu Barrandov), Jiří Stano (šéfredaktor nakladatelství Rovnost, redaktor Rudého práva), Vojtěch Cach (Rakušan, od mládí žil v Československu, psal reportáže z hornického prostředí severních Čech).

V reportáži nejde jen o zajímavá témata, o dramatické skutečnosti, problém je daleko hlubší: „je přímo spjat s otázkou, jak bude vypadat nový svět, jaký bude vztah člověka k němu.“⁴³

K.Štorkán je zastáncem myšlenky, že „tématem reportáže může být cokoli, co autorovi pomáhá uskutečňovat jeho tvůrčí záměr, co ho naplňuje nadšením, radostí i obavami, co cítí, že je společensky zajímavé.“⁴⁴ Při výběru faktů respektuje analytickou metodu i fantazii, která logicky rozvíjí záměr autora.

Toho, že čtenář chce číst o něčem novém, a proto reportér hledá výjimečnou událost, si je vědom i K.Štorkán. Ví, že čtenář dychtí po senzačnosti, vnímá ji jako relativní pojem. Je přesvědčen, „že intenzitu zaujetí v čtenářově vědomí daleko více zvýší jev mimoumělecký, na který je čtenář svou denní praxí nejvíce myšlenkově upjat, na němž je nejvíce zainteresován. Není pochyb, že právě otřesný jev z oblasti sociální, celý souhrn sociálních okolností, tvoří základ zajímavé a velké reportáže.“⁴⁵

⁴² MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 570. ISBN 80-7185-669-x.

⁴³ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 293.

⁴⁴ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 297.

⁴⁵ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 312.

Senzace zajímala čtenáře od nepaměti, i od reportáže mnoho z nich očekává něco překvapivého, vzrušujícího, zajímavého. Pro autora to znamená, že musí být schopen nového pohledu na skutečnost a musí objevit, co této skutečnosti dosud chybí. K reportérům, kteří pracují s kriminalistickými informacemi s promyšleným záměrem, řadí Karel Štorkán např. Trumana Capoteho, autora knihy *Chladnokrevně*. Kladně hodnotí rekonstrukci jednotlivých epizod, důraz na detail i to, že Capote „sleduje každou minutu života vrahů i zavražděných v den tragické události, vtahuje čtenáře do děje cestou společného objevování: je to cesta pro čtenáře zajímavá, značně vzrušující a otřesná.“⁴⁶

Problematika kriminality by podle K.Štorkána měla být čtenáři „servírována“ vkusným způsobem, informace by měla fascinovat, autor reportáže by si měl ale dávat pozor na to, aby se informace neopakovaly, měl by vždy vycházet ze skutečnosti.

S obecnými požadavky K.Štorkána na tento publicistický žánr nelze než souhlasit, reportáž má např. klást důraz na fakta, ověřitelnost informací, má informovat o aktuálních společenských jevech, měla by se zaměřit i na stránku emotivní, nemá v ní jít jen o pouhý záznam, ale také o odpověď na řadu složitých otázek, vytrátit by se neměla lidská zvědavost, snaha vědět, získat původní a zajímavou informaci.

S výběrem autorů reportáže v jednotlivých společenských etapách lze těžko polemizovat – nikdo nebude jistě zpochybňovat tvorbu Havlíčka, Nerudy, Basse, Čapka, mnozí však mohou mít námitky k autorům tvořícím zejména v 50. letech minulého století a v době normalizace (např. Stano, Cach, Sedláček, Majerová). Vzhledem k tehdejší politické situaci pravděpodobně mnoho jiných možností neměl, pokud chtěl své Publicistické žánry v roce 1980 vydat. Přesto mě osobně chybí uvedení reportážních cestopisů J.Hanzelky a M.Zikmunda (*Afrika snů a skutečnosti*, 1952, *Za lovci lebek*, 1958, *Mezi dvěma oceány*, 1959) nebo politicky neutrální sportovní reportáže Oty Pavla, líčící úspěchy českých reprezentantů v cizině i jejich mnohdy trnitou cestu za vítězstvím (*Dukla mezi mrakodrapy*, 1964, *Bedna plná šampaňského*, 1967, *Syn celerového krále*, 1972, *Pohádka o Raškovi*, 1974).

Na závěr bych uvedla citát Norberta Wiesnera (1894-1964, americký zakladatel kybernetiky, matematik), který vystihuje jednu z charakteristik reportáže, charakteristik, s kterou by podle mého názoru souhlasil i Karel Štorkán. „Neexistuje čistá, ideální informace sama o sobě, ale informací je to, co si lidé mezi sebou sdělí a jak to pochopí.“⁴⁷

⁴⁶ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 317.

⁴⁷ OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 5. ISBN 978-80-246-1781-7.

2.2.3. Fejeton a sloupek

2.2.3.1. Umění fejetonu

V první kapitole se Karel Štorkán pokouší čtenářům objasnit pojem fejeton především prostřednictvím dalších autorů a jejich výkladu. Dočteme se tak, že podle většiny kritiků „jsou hlavním kritériem každého fejetonu konkrétní fakta, která autor zevšeobecňuje a jejich pochopení objasňuje uměleckými obrazy. Výsledkem autorovy úvahy musí být jasná myšlenka, pro kterou volí vhodné jazykové prostředky.“⁴⁸

Například K. A. Kovaleskij píše, že „fejeton je novinový článek populárně vědeckého, společenskopolitického nebo literárního charakteru, živě a vtipně napsaný.“⁴⁹ Podle českého Příručního slovníku naučného „je fejeton drobný útvar umělecké publicistiky, zabývající se přístupnou, zábavnou formou nejrůznějšími otázkami denního života.“⁵⁰ F. X. Šalda (Ottův naučný slovník) napsal že „fejeton právě kolísá mezi literaturou a novinářstvím.“⁵¹

A podle Ernsta Ecksteina „musí fejeton jako lyrická báseň vytrysknout z celého bohatství nálad, pravý fejeton není udělán, ale prožit. Vlastní podstatu spatřuji v prosvítání subjektivity.“⁵² Sám Karel Štorkán tyto definice zakončuje slovy: „Ukázalo se, že dobrý fejeton je závislý na zajímavé myšlence, umocněné tvůrčí invencí i životními zkušenostmi autora. Lehkost a vtip, s nimiž se autor myšlenky zmocňuje po jazykové stránce, pak vytváří nedílnou jednotu, která teprve dělá fejeton fejetonem.“⁵³

Kapitola druhá nás seznamuje se vznikem fejetonu v Evropě. První fejetony bychom našly už v letech 1769-1774, a to v ruských satirických časopisech (přestože pojem fejeton pochází z francouzského „La feuille“ – v češtině list, lísteček či zpráva). Ve Francii byl první fejeton uveřejněn roku 1800 v *Journal des débats*. Autor nezapomíná zmínit, jak významné postavení fejeton na počátku devatenáctého století měl. „V době, kdy vládní cenzor sledoval především politickou část novin, mohl fejetonista víc než úvodníkář komentovat každodenní život, podrobit ho analýze a kritice v jinotajích a narážkách.“⁵⁴ Několikrát je také zmíněn důležitý znak fejetonu – aktuálnost.

Další kapitola je věnována počátkům ruského a sovětského fejetonu a Karel Štorkán v ní představuje ruské fejetonisty⁵⁵ i listy, ve kterých fejetony vycházely. Ve 40. – 50. letech se stal fejeton neodmyslitelnou součástí ruských novin a časopisů.

⁴⁸ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. Praha: Novinář, 1979, s. 6. Knihovnička novináře.

⁴⁹ tamtéž

⁵⁰ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. Praha: Novinář, 1979, s. 7. Knihovnička novináře.

⁵¹ tamtéž

⁵² tamtéž

⁵³ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. Praha: Novinář, 1979, s. 8. Knihovnička novináře.

⁵⁴ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. Praha: Novinář, 1979, s. 10. Knihovnička novináře.

⁵⁵ např. Alexandr Petrovič Sumarkov, Alexandr Sergejevič Puškám, Visarion Grigorjevič Bělinský, Fjodor Michaljovič Dostojevskij...

Následují stručné „Počátky českého fejetonu“, konkrétně zmínka o prvních českých fejetonech, které vyšly roku 1818 například v Pražských novinách (byly to „fejetonní causerie, namířené proti lakotě, pověrám, opilství a jiným lidským nectnostem“ a s fejetonem je spojoval „vtip, výrazný úvahový prvek a zřetelný záměr autora dát humornému povídání pevný morální podtext.“⁵⁶) Dále jsou zmíněni autoři fejetonů, jako například J. K. Tyl či V. B. Nebeský. První literární příspěvek s nadpisem „Feuilleton“ byl otištěn v Havlíčkových Národních listech 21. března 1849.

Následujících 28 stran je věnováno Janu Nerudovi, kterého si Karel Štorkán zřejmě velmi vážil. „Jan Neruda jako novinář všemi svými vlastnostmi vysoko vynikal nad průměr, a to stejně hlubokou zásadovostí, opravdovou demokratičností a pokrokovostí, uvědomělou lidovostí, stejně jako vzácnou pracovitostí.“...“Je mu od počátku jasné, že úkolem novin není pouze informovat, ale především vést a politicky vychovávat čtenáře, a tím i národ. Nerudovou zásadou je poznávat pravdu a skutečnost, umět se jí podívat do tváře.“⁵⁷

V části „Fejeton a čeští spisovatelé“ Štorkán jmenuje autory podle jeho názoru nejzajímavějších fejetonů a stručně charakterizuje jejich tvorbu.⁵⁸

Celá kapitola je věnována i Karlu Čapkovi jako tvůrci nejen fejetonu, ale i sloupku (Čapek přispíval v letech 1921-1939 téměř každou neděli svým sloupkem, fejetonem nebo poznámkou do Lidových novin a podle Štorkána „přivedl sloupkem do novin neoficiální, všední život“.⁵⁹

Dále se autor zabývá rozvojem sloupku ve 20. a 30. letech a opět jmenuje pro tento žánr charakteristické autory⁶⁰ a jejich tvorbu. Každý z autorů obohacoval sloupek osobitými rysy a vlastním pojetím. Ve většině novin (s výjimkou „Lidovek“) vycházel sloupek nepravidelně.

Karel Štorkán ve své knize popisuje i satirický fejeton. „Satirický fejeton obyčejně zpracovává společensky závažnější problémy a k tomu volí i jazykové prostředky. Není třeba připomínat, že víc než autorská fikce nastupuje v takovýchto případech kontrast, příměr, paradox, personifikace.“⁶¹ Za asi nejlepšího autora těchto fejetonů považuje Antonína Macka, jehož tvorbě se dále podrobněji věnuje.

Zajímavým tématem, kterému se také K. Štorkán v *Umění fejetonu* věnuje, je tzv. Jakubův satirický fejeton, který vycházel v Rudém právu.⁶² „Jakubův satirický fejeton byl fejeton politický, terčem jeho satiry byli představitelé

⁵⁶ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. Praha: Novinář, 1979, s. 22. Knihovnička novináře.

⁵⁷ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. Praha: Novinář, 1979, s. 25. Knihovnička novináře.

⁵⁸ Mezi nejvýznamnější české autory fejetonu 19. - 20. století řadí Josefa Svatopluka Machara, Eduarda Basse, Karla Horkého, Josefa Horu, S. K. Neumanna, Josefa Rybáka, Emila Vachka, Karla Nového a Václava Řezáče.

⁵⁹ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. Praha: Novinář, 1979, s. 63. Knihovnička novináře.

⁶⁰ Karel Poláček, Eduard Bass, Rudolf Těsnohlídek, Karel Konrád

⁶¹ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. Praha: Novinář, 1979, s. 72. Knihovnička novináře.

⁶² 12.7.1936 – 20.10.1938, celkem 116 těchto fejetonů, které psal Václav Křen s pomocí celé redakce, Jakubův satirický fejeton byl nejčtenější z pravidelných rubrik Rudého práva

reakčních politických stran, političtí čachráři, maskující se pláštíkem vlasteneckých frází. Když si dnes někdo přečte soubor Jakubových fejetonů, získá zábavný přehled všech důležitějších vnitropolitických i zahraničně politických problémů, které byly aktuální v době vycházení „Jakubů“ „⁶³

2.2.3.2. Sloupek a sloupkaři (Novinář, r.72, č.10, str.21)

Karel Štorkán začíná své pojednání o sloupku tvrzením, že psaní sloupku je jednou z nejpříjemnějších a nejděčnějších prací. Sloupek pak přibližuje slovy, že je to „něco časového jako úvodník, ale lehčího, živějšího a vtipnějšího než úvodník; něco pružnějšího a modernějšího než beseda pod čarou, zatížená starým slohem fejetonu. Tedy něco, co by spojovalo úvodník s besedou; řekněme fejetonový úvodník nebo časovější beseda.“ Štorkán také jmenuje zakladatele tohoto žánru, mezi které patří např. Poláček, Nový, Bass, Majerová, Konrád nebo i Čapek.

2.2.3.3. Dobový kontext, Štorkánův přístup k teorii fejetonu a sloupku

Fejton je krátký prozaický žánr, který duchaplným a všímavým způsobem vyjadřuje atmosféru doby, pisatelův vztah k ní. Termín fejton vznikl z francouzského slova feuilleton. Český málo užívaný ekvivalent podčárník naznačuje, že fejton býval graficky oddělen od ostatního novinového textu čarou a měl zavedeného pisatele, vystupujícího třeba jen pod značkou⁶⁴, jako např. v Národních novinách z r.1849, kde byl v rubrice Feuilleton uveden fejton *Dopisy z Jihoslovan* pod značkou W.D.⁶⁵

První fejtony najdeme už v ruských satirických časopisech z let 1769-1774, například v Novikově časopise *Treuteň*. Ve Francii začal první fejtony v r.1800 vydávat pařížský divadelní kritik abbé Julien de Geoffroy v *Journal des debata*. Jednalo se o vtipné postřehy z kulturního prostředí a politiky psané lehkou nadnesenou formou.⁶⁶

Dějiny českého fejtonu začínají v roce 1818 v Pražských novinách.⁶⁷ Redakce v tomto roce uveřejňuje několik causerií (vtipných, zábavných črt) namířených proti lakotě, pověrám, opilství a dalším lidským nectnostem, např. causerie *Peníze* se snaží pobavit čtenáře úvahou o úloze peněz v životě člověka a dospívá k ironicky míněnému závěru, že peníze jsou vším. Pražské noviny

⁶³ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejtonu*. Praha: Novinář, 1979, s. 87. Knihovnička novináře.

⁶⁴ MOCNÁ, Dagmar, Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 191. ISBN 80-7185-669-x.

⁶⁵ W.D. *Dopisy z Jihoslovan*. *Národní noviny*. 1849, roč. 2, č. 160.

⁶⁶ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 209.

⁶⁷ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 212.

uveřejnilo i causerie *Zchudlý mudrc*, *O pivě*, *Raráš*, *Soud*, *Znamení proměn v lidské povětrnosti*. K.Štorkán tvrdí, že tyto črty mají s fejetonem společný výrazný úvahový prvek, vtip a zřetelný záměr autora dát humornému povídání pevný morální podtext.⁶⁸

Fejetonům se věnoval v pol.40.let 19.st. i J.K.Tyl na stránkách *Květů* a *České včely*. Bylo pro ně charakteristické úsilí pro netradiční žurnalistické postupy, snaha navázat co nejužší kontakt se čtenářem – oslovoval ho důvěrněji a naléhavěji než v neosobním politickém zpravodajství.

V Národních novinách publikoval např. Karel Havlíček Borovský. Uveřejněn zde byl v r.1849 např. fejeton *Ponížený a satirický dopis redaktora Národních novin z Prahy k panu redaktoru Moravských novin do Brna*.⁶⁹

Snahu o aktuálnost a humanitu vnášejí do své tvorby v 60.l. 19.st. májovci – např. Vítězslav Hálek a zejména Jan Neruda. Typická je pro něj ironie, vtip a logika, nebojí se ostrou satirou napadat vlivné a mocné, každý pokrytecký názor. „Chudému se přislubuje nebe“, opakuje Neruda tvrzení církve a uvádí je na správnou míru, „...chudoba není hanba; ale zato musí chudý už na zemi celý očistec protrpět...Chudoba není hanba, to ne, ale bohatství zaopatří ti čest; cítí to každý chud’as sám nejlíp.“⁷⁰ Jeho fejetony jsou nekompromisní, nesmlouvavé, upřímně vlastenecké (*Po revoluci*, 1868, *Hračky české*, 1867, *Ve Vídni si pomohli*, 1867). Karel Štorkán si Jana Nerudy váží zejména pro to, jak poctivě se ke své novinářské práci připravoval, jak zodpovědně čerpal fakta z nejrůznějších zdrojů. Vedle osobních prožitků a aktuálních námětů (pruská okupace Prahy) získával informace ze své tisícisvazkové knihovny, z cizích i domácích časopisů, monografií, příruček, cestopisů a výstřížků ze zahraničních novin. Právě zpracováním výstřížků a heslovitě seřazených výpisků, které pomáhaly Nerudovi rychle a přehledně zpracovat fakta, dokumentuje Karel Štorkán Nerudovu pracovitost.

Na přelomu 19. a 20. století se fejetonu věnovali známí publicisté a spisovatelé - např. Josef Svatopluk Machar. Pro jeho novinářské práce je typická aktuálnost, satiričnost, osobitý jazyk, vypracovaný styl, přesvědčivá a logicky řazená fakta, dravost, satira. K významným meziválečným autorům fejetonů patří také Eduard Bass, Karel Horký, Josef Hora a S.K.Neumann.

Podle K.Štorkána má ve fejetonu své nezastupitelné místo humor – „učí nás smát se tomu, co nám znepríjemňuje život. V satirických fejetonech se používá nadsázka, příměr, paradox, personifikace, uplatňuje se v nich politická znalost a zkušenost.“⁷¹ Všechny tyto atributy splňoval Antonín Macek.

V komunistickém tisku patřili mezi jeho pokračovatele zejména Václav Křen, Julius Fučík a Eduard Urx.

⁶⁸ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 212.

⁶⁹ BOROVSÝ, Karel Havlíček. *Ponížený a satirický dopis redaktora Národních novin z Prahy k panu redaktoru Moravských novin do Brna*. *Národní noviny*. 1849, roč. 2, č. 291, s. 2028.

⁷⁰ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 216.

⁷¹ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 225.

V r. 1936 vznikl fejeton, jehož autor se v závěru podepisoval jako „Jakub“. První fejeton tohoto typu napsal Julius Fučík, přidali se i ostatní členové redakce Rudého práva. V době fašistického nebezpečí dovozovala forma fejetonu říci mnoho, co by v běžném případě přísná cenzura nepovolila. Toho využil ve svých satirických a politických fejetonech Václav Křen – největší pozornost věnoval fašistickému nebezpečí a fašistickým tendencím uvnitř Československa. Pracuje s nadsázkou, slovními hříčkami nebo obraty, které jsou založeny na slovech mnohovýznamových. Zesměšňuje všechny, kteří ochotně ustupují Hitlerovi.

V r. 1920 se v Lidových novinách diskutovalo o „aktualizaci“ fejetonu. Šéfredaktor Arnošt Heinrich navrhl vytvořit „něco časovějšího než úvodník, ale lehčího, živějšího a vtipnějšího než úvodník...“⁷² Nejlépe představy šéfredaktora naplnil Karel Čapek. V pravém sloupci titulní strany uveřejňoval hodnotnou novinářskou beletrii, která je pro čtenáře zajímavá a přitažlivá. Čapek popisuje sloupek jako „cosi kratšího než fejeton a delšího než glosa, něco, co není dost dlouhé, aby to bylo nudné, ani dost nudné, aby se to nazývalo článkem, zkrátka sloupek je sloupek.“⁷³

Co se týká sloupku, váží si Karel Štorkán na Karlu Čapkovi zjevně jeho schopnosti navázat se čtenářem těsný přátelský dialog, schopnosti s lehkostí a hravostí pojmenovat jevy přesně, nezaměnitelně a neopakovatelně; originálně pracovat s jazykovými prostředky, s pozorováním detailů. Karel Štorkán je přesvědčený, že Čapkovy sloupky (zejména smysl pro tvar a jazyk) jsou vzorem i dnešním autorům.

O největším rozmachu sloupku můžeme hovořit ve 20. a 30. letech 20. století. Kromě zmíněného Karla Čapka se tomuto novinářskému žánru věnoval např. Eduard Bass (mj. uznávaný meziválečný prozaik, autor románu *Cirkus Humberto*) a Karel Poláček. Bass ve svých fejetonech a sloupcích uplatnil humorným, satirickým a útočným způsobem zejména zájem o politický život (*Po útoku na Mussoliniho, Velký úklid v Belgii*). Sloupky Karla Poláčka se dají charakterizovat ironickým a kritickým postojem k životu. Přibližuje čtenářům hrubost a bídu pražské periferie (*Hospoda v domě, Různé o žebrácích*). Všichni tři – Čapek, Bass i Poláček pracovali společně v Lidových novinách. A právě s Lidovými novinami je sloupek spojován.

Pokud se Karel Štorkán snaží působit např. na nadšené budoucí žurnalisty, dělá to jakoby oklikou, nenápadně a nenásilně. Nenařizuje, direktivně neurčuje, naopak nechává na každém, aby si z jeho postřehů a názorů vybrali to, co je jeho autorskému typu nejbližší a nejpřirozenější. Potencionální sloupkaři a fejetonisté se např. dozví, že styl fejetonu by měl být vtipný, zábavný, přičemž míra vtipu a zábavy závisí na subjektivním přístupu autora, na jeho citu. Fejeton má podle teoretických prací Karla Štorkána vzbuzovat emoce, proto není třeba se obávat satiry, ironie, výsměchu, nadsázky – mají zdůrazňovat negativní jevy.

⁷² ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 241.

⁷³ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 243.

Z díla Karla Štorkána vyplývá, že se příklady tvorby uvedených autorů ztotožňují se současným pojetím fejetonu, pro který je charakteristický například co nejtěsnější kontakt se čtenářem, pestrost – dává fejetonu půvab, kontrasty, překvapivou pointu a tvůrčí improvizaci.

2.2.4. Kriminální tematika, soudnička

2.2.4.1. Česká soudnička, její proměny a právní aspekty

„Česká soudnička, její proměny a právní aspekty“ je sice vysokoškolská učebnice, určená především posluchačům Fakulty žurnalistiky, nicméně je napsána čtivě a především srozumitelně, takže může zaujmout i čtenáře z řad veřejnosti, kteří by se chtěli o tomto publicistickém žánru dozvědět něco víc. Celou knihu navíc provázejí úryvky z nejrůznějších soudniček, což výklad skvěle doplňuje a oživuje.

V úvodu osmdesátistránkového výtisku seznamuje Karel Štorkán čtenáře s obecnou charakteristikou soudničky a okolnostmi jejího vzniku.⁷⁴

Dále autor zdůrazňuje rostoucí zájem čtenářů o příběhy ze soudních síní a s tím spojené proměny soudničky. Nejdříve šlo o získání co největšího počtu čtenářů. „Hlavním úkolem soudních referentů nebo zpravodajů je přinést mimořádnou zprávu, šokující událost, která by „chytla“ čtenáře a zajistila vydavateli větší prodejnost listu. V takových případech vystupoval do popředí fakt, zajímavá podrobnost bez ohledu na kvalitu zpracování a výchovné působení autora.“⁷⁵ Později bylo cílem autorů i mravní poučení čtenářů.

Stejně jako v knize „Umění fejetonu“ rozebíral Karel Štorkán díla nejznámějších fejetonistů své doby, i v „Soudničce“ je dost prostoru věnováno tvorbě významných novinářů píšících soudničky.⁷⁶

Chybět samozřejmě nemůže ani návod, jak vlastně soudničku napsat, z kterého vyplývá, že k dobré soudničce zdaleka nestačí jen navštívit soudní síň a poté sepsat kdo, kdy, co udělal a jak byl potrestán. Velmi důležitá je například slovní zásoba autora, volba jazykového stylu apod. „Zkušebním kamenem každého autora je schopnost vyjádřit složitý problém prostým jazykem neinformovanému a nevzdělanému čtenáři.“⁷⁷

V kapitole zabývající se soudničkou současného tisku (80. léta 20. století) se seznamujeme s listy, ve kterých soudničky pravidelně vycházejí a s jejich nejčastějším tématem, kriminalitou mládeže.

Závěrečná část knihy je věnována ukázkám z vývoje české soudničky.

⁷⁴ soudničky začaly vycházet v 80. letech 19. století

⁷⁵ ŠTORKÁN, Karel. *Česká soudnička, její proměny a právní aspekty*. 1. vyd. Praha: SPN, 1988, s. 22.

⁷⁶ Rudolf Těsnohlídek, František Němec, Karel Poláček

⁷⁷ K. Štorkán, *Česká soudnička, její proměny a právní aspekty*, Praha, 1988, str.53.

2.2.4.2. Kriminologická tematika v novinách (Novinář, r.70, č.2, str.12-14)

Štorkán v tomto článku připomíná, že se kradlo a vraždilo od nepaměti (jako příklad uvádí Kaina a Ábela nebo zatykače psané na papyrusu v dávném Egyptě). Dále píše, že zločinnost je součástí každé doby, každé společnosti. (První české noviny přinesly zprávu o vraždě byly Rossenmüllerovy noviny v roce 1719). Z této oblasti plyne proud informací a kriminologika je vlastně přirozenou součástí novin, „vždyť tisk jako konkrétní společenský činitel odráží každodenně konfliktnost světa, od politických rozporů států a velkých společenských skupin až k zájmům a vztahům, v nichž se odráží problematika jedince. Proto se tisk neobejde ani bez kroniky zločinu a kriminality vůbec, neboť stejně jako jiné negativní jevy, i zločinnost je historickým produktem společnosti.“

Štorkán upozorňuje i na to, že samotný zločin k upoutání čtenářovy pozornosti nestačí, nesmí se opakovat stejné téma. Například kriminalita mládeže či případy válečné špionáže snižují čtenářův zájem na minimum. Pro čtenáře je důležitá také lokalita trestného činu (krádež v místní lékárně zaujme čtenáře víc než vyloupení banky v Římě).

2.2.4.3. Dobový kontext, Štorkánův přístup k teorii soudničky

Soudnička je krátká novinová próza vázaná k příběhu obžalovaného a k soudnímu pojednání jeho trestného činu. Je žánrem publicisticko-beletristickým s funkcí informativní, zábavnou a výchovnou, působí na upevnování právního vědomí široké veřejnosti, naplňuje její potřebu reálných dramatických příběhů. „Způsob ztvárnění zdůrazňuje fakticitu, plynoucí z primární zpravodajské funkce. Příběh bývá přesně lokalizován a datován, osoby uvedeny vlastními jmény nebo iniciálami. Příznačným identifikačním znakem soudničky je zakončení vyprávěného příběhu v soudní síni s uvedením verdiktu nad obžalovaným. Primárně je soudnička publicistickým útvarem, působícím na upevnování právního vědomí široké čtenářské obce a uspokojujícím její potřebu dramatických příběhů „ze života“. Tematickou dominantou této podoby žánru je dokumentární záznam průběhu soudního přelíčení, reprodukcí zejména výpověď obžalovaného (popř. svědků).“⁷⁸

S prvním záznamem ze soudní síně se setkáváme roku 1850 v novinách Slovan (vydávaných v Kutné Hoře) Karla Havlíčka. Stálou rubriku zavedly až Národní listy r.1862. Prvním soudničkářem se stal František Šimeček-zaměřil se na stručné, věcné seznámení s průběhem soudního líčení. Jeho nástupcem se stal májovec Jakub Arbes, o několik let později Ignát Hermann (klade důraz na

⁷⁸ MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 643. ISBN 80-7185-669-x.

charakteristiku obžalovaných, pátrá po motivech jejich protizákonného jednání), Rudolf Těsnohlídek, Jaroslav Hašek, Eduard Bass, Karel Poláček a další.

Zlatým věkem soudničky můžeme označit 20. a 30. léta minulého století. Stává se komerčně úspěšným žánrem – vychází vstříc čtenáři a jeho touze po senzacích, mimořádných zprávách, šokujících událostech. Noviny se samozřejmě dobře prodávaly.

U zrodu moderní tradice české soudničky po roce 1906 stál podle Štorkána Rudolf Těsnohlídek. „Jeho soudničky jsou vždy pravdivé, opírají se o skutečnost, jsou bez jediného smyšleného jména. Svědomitost při práci s faktem byla pro Těsnohlídku příznačná. Případy si nikdy nevybíral a nebyl lhostejný k lidskému osudu.“⁷⁹ K. Štorkán oceňuje na Těsnohlídkovi fakt, že tvořil své soudničky ihned po vynesení rozsudku, že kladl důraz na psychologicky zajímavé situace, rozkrýval všechny stránky zločinu bez toho, že by moralizoval či někomu vnucoval své názory a stanoviska. Domnívám se, že poslední dvě charakteristiky Těsnohlídkových soudniček vycházejí i ze skutečnosti, že Karel Štorkán sám pracoval stejným způsobem – nikomu nic nevnucoval.

K představitelům mladé generace 20. let 20. století patřil František Němec. Pro jeho tvorbu je typické zamyšlení se nad otázkou soudu a spravedlnosti, nad trestem a odsouzením. K základním pilířům jeho soudniček patří dynamický dialog, díky kterému charakterizuje postavy, vytváří napětí, pointuje. Karel Štorkán vyzdvihuje, že „F. Němec dodnes udivuje čtenáře znalostí prostředí, psychologií a dikcí hovorového jazyka, mistrnou zkratkou, uměním odhalovat nitro, odkrývat vášně a destruktivní pudy, schopností karikovat obecné lidské slabosti.“⁸⁰

Významným představitelům soudničky je i Karel Poláček, oblíbený meziválečný prozaik – *Bylo nás pět*. „Většina Poláčkových soudniček je psána anekdotickou formou, která se stále obměňuje. Zdá se, jakoby pro Poláčka forma nebyla natolik důležitá, klade především důraz na karikaturu, parodii a humor s příměsí satiry a ironie. Humor je Poláčkovým prostředkem k odkrývání skutečnosti. Tam, kde maloměšťáctví je Poláčkovu znakem zbabělosti, mělkosti nebo velkohubosti, přechází autorův humor v jízlivost a útočnou satiru.“⁸¹ Stejně jako Karel Štorkán kladně hodnotí Poláčkův „humorný pohled na svět, který se v politických tématech zaostřoval v satiru“⁸², například Prof. Dr. František Buriánek.

Jak Karel Štorkán uvádí, je soudnička v mnohém podobná článku. Oba žánry vycházejí z reálných skutečností, ty se následně rozebírají, hodnotí, pak dochází k logickému vyústění a závěru, ve kterém musí být uveřejněn rozsudek a délka trestu obžalovaného. Naopak v úvodu by neměly chybět základní informace, popis obžalovaného, druh a míra jeho provinění. V další části soudničky přichází na řadu vylíčení, ve kterém se projeví subjektivita autora, fantazie,

⁷⁹ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 175.

⁸⁰ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 179-180.

⁸¹ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 182.

⁸² BURIÁNEK, František. *Česká literatura XX. století*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, s. 117.

snaha o zajímavé zpracování. „Když se autor v rozloze osnovy práce na soudniče vyrovná s popisem, informací, někdy i s gradací děje, přichází místo pro úvahu, pro mravní postoj autora, pro vhodný závěr, pro přílehlavější pointu a rozsudek, jako je to v uváděném případě.“⁸³ Důležitým atributem je pro K.Štorkána i jazyk soudničky. „Stylizovaný popis, použití vnitřních monologů, práce s dialogem, vykreslení charakterů postav, použití nadsázky a ironie, umožňuje autorovi zvýšit zajímavost soudničky a silněji upoutat čtenáře. Na druhé straně úsporná práce s jazykem by neměla znamenat jazykovou chudobu. Soudnickář má možnost použít hovorové češtiny, slangu, parodie, ale vždycky by měl mít na paměti, že jazykový projev musí být zaměřen na přesné a srozumitelné vystižení faktu.“⁸⁴

2.2.5. Recenze

2.2.5.1. Noviny dávných staletí (Novinář, r.71, č.7-8, str.224-226)

Nepříliš dlouhý článek představující knihu Jaroslava Kohlíka „Noviny dávných staletí.“ Podle Štorkána kniha „svědčí o autorově pečlivé přípravě k napsání historie českých novin a ještě více o jeho zaujetí novinářinou, jíž věnoval celý život.“ Kniha je určena i čtenáři – laikovu, kterého má seznámit s vývojem české žurnalistiky nekonvenční, poutavou formou. Cílem knihy je přiblížit čtenáři roli novin v životě společnosti, což se povedlo. I přes zaměření především na laickou veřejnost může být kniha podle Štorkána dobrou pomůckou novinářů z praxe a zvláště studentů žurnalistiky.

Článek je doplněn množstvím úryvků z recenzované knihy.

2.3. Trvalá hodnota tvorby, přínos k ustanovení a rozvoji oboru Žurnalistika

Karel Štorkán se od r.1953 profesně věnoval teorii novinářství, proto mohl své dlouholeté zkušenosti využít k tvorbě knihy *Publicistické žánry* (1980), která se po svém vydání stala jedním ze základních studijních pramenů, jakousi „Biblií“ všech studentů žurnalistiky. Můžeme říci, že také díky ní přispěl k rozvoji oboru Žurnalistika.

„Zejména pro potřeby mladých a nadšených novinářů, kteří však nebyli vybaveni profesními znalostmi“⁸⁵, připravilo Vydavatelství a nakladatelství

⁸³ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 185.

⁸⁴ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 186.

⁸⁵ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 5.

Novinář na počátku 70.let minulého století dva svazky publikace *Novinářské žánry*. Na rozdíl od „*Novinářských žánrů*“ se Karel Štorkán ve svém díle zaměřil pouze na publicistické žánry. „Pregnantnější zaměření umožnilo koncepčnější přístup a hlubší teoretické zevšeobecnění, a to jak zákonitostí publicistické tvorby, tak i jeho působení. Autor zde zkoumá publicistické žánry v procesu jejich historického a národního vývoje, což dává příležitost postihnout i jejich třídní a dobovou podmíněnost, sleduje přínos a metody práce výrazných novinářských osobností, jejichž díla poskytují východiska pro široké zobecnění. Snaží se vysledovat znaky jednotlivých publicistických žánrů, jejich vzájemné vztahy a zákonitosti, nejednou si všímá i postavení publicistiky k umělecké tvorbě (zejména u fejetonu a reportáže). Bez užitku nejsou ani autorovy úvahy o funkci, jazyce, stylu a kompozici publicistických žánrů, stejně jako poznatky o metodice jejich tvorby.“⁸⁶

Velký přínos Karla Štorkána k „profesionalizaci“ žurnalistiky je v tom, že nic z toho, co publikoval, nechápe jako dogma, ale jako inspiraci, návod, nenásilnou radu. Ve svých názorech na jednotlivé publicistické žánry nechtěl polemizovat s tvorbou ostatních autorů, které vhodně zařadil do společensko-historického kontextu, spíše využil jejich práci k zobecnění. Studenti i laičtí zájemci o publicistiku tak mohou studovat jakoby mimoděk, oklikou, nenásilnou formou. Kdybych měla připomenout Haňtu, hlavní postavu *Příliš hlučné samoty* Bohumila Hrabala, jsou „vzděláni proti své vůli“. Pokud Karel Štorkán uvádí příklady z tvorby jednotlivých novinářů (R.Těsnohlídek, E.E.Kisch, K.Čapek...) je to jen pro ilustraci, inspiraci ostatním autorům, vyzdvihuje právě ty charakteristiky, které jsou podle něj pro zmiňované publicistické žánry typické, přínosné, zajímavé nebo inspirativní.⁸⁷ Činí tak jako vždy bez potřeby zviditelňovat sám sebe, své ego. Tím vším podle mého názoru Karel Štorkán přispěl k ustanovení a rozvoji oboru *Žurnalistika*.

⁸⁶ ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 5-6.

⁸⁷ Např. na sloupcích Rudolfa Těsnohlídka si Štorkán cení pravdivosti, opírání se o skutečnost, svědomitosti při práci s fakty, Těsnohlídek si podle Štorkána případy nikdy nevybíral, nebyly mu lhostejné lidské osudy, kladl důraz na psychologicky značně poutavé a osobité situace: „Uměl odkrývat lidskou duši. Měl velké myšlenkové zázemí. Jeho poezie i próza o tom svědčí víc než výmluvně. Existují novináři, které přežilo jejich dílo. Těsnohlídek rozhodně patří mezi ně.“

ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Brno: Novinář, 1980, s. 177.

2.4. Poplatnost teoretických prací době

Vzhledem ke skutečnosti, že se Karel Štorkán věnoval teorii žurnalistiky v období normalizace, lze předpokládat, že se této skutečnosti musel nějakým způsobem přizpůsobit, pokud chtěl veřejně publikovat.

Žurnalistika v té době byla závislá na podobě a proměnách dobové ideologie, byla měřena ideologizovanou představou o skutečnosti a byla hodnocena podle toho, jak se s ní shodovala.

Protože společenská podstata skutečnosti byla chápána třídně, i pro žurnalistiku platilo, že člověk i všechna jeho životní praxe je určována jeho třídním zařazením.

Žurnalistická tvorba byla omezena na zobrazení „poznané nutnosti“, která byla předem dána. Osobnost novináře se mohla projevit jen ve způsobu zpracování této skutečnosti, při pokusu o překonání normalizačních bariér většinou rychle zasáhla cenzura. Mnozí lidé včetně žurnalistů měli v době normalizace dvojí názory – jedny oficiální, druhé soukromé, otevřená kritika společenských poměrů nebyla možná, nebo byla považována za provokaci.

V těchto politických a společenských podmínkách působil i Karel Štorkán. Jeho tvorba musela nutně být poplatná době, angažovaná ve volbě témat, prostředí, jazykových prostředků, výběrem uváděných autorů. Např. v kapitole věnované reportáži zmiňuje sovětské tvůrce – Timobejeva, N.Vengerova, A.A.Savenkova, z českých si vybírá zvláště levicově orientované novináře – J.Fučíka (kladně hodnotí zejména *Reportáž psanou na oprátce*) a E.E.Kische, o kterých píše jako o celosvětově známých mistrech reportáže, u sbírky *Pravda o sovětském Rusku* Bohumíra Šmerala chválí Štorkán smysl pro autentičnost a atmosféru doby, preciznost. Poplatné době byly i ukázky v kapitole „Reportáž a praxe československého a sovětského tisku“, např. *Leninova světnička*, *Komunisté proti Moskvě* nebo *Rudé město staví vzornou školu*.

Domnívám se, že poplatnost ideologii marxismu-leninismu se projevila zejména ve zmíněné kapitole věnované reportáži, u ostatních publicistických žánrů (fejton, sloupek, soudnička) není tak zřetelná.

Protože jsem autora osobně neznala a relevantní informace o jeho politických názorech nebyly publikovány, nelze s jistotou říci, nakolik angažovanost jeho tvorby odpovídala Štorkánovu osobnímu přesvědčení.

3. KAREL ŠTORKÁN JAKO SPISOVATEL A SCÉNÁRISTA

3.1. Obecné informace o jeho tvorbě

Karel Štorkán psal humoristickou, detektivní i dívčí prózu, filmové a televizní scénáře. Je autorem řady románů, novel a povídek.

Začínal s prózou: *Druhá zlatá* (1955), *Poklad nepadá z nebe* (1956), *Noc nemá konce* (1958).

Popularitu mu přinesly příběhy ze života mládeže jako *Rodeo* (1971), *My ztracený holky* (1972), *Kvočny a král* (1976), *Sbohem, maturito* (1980), *Setkání s Polyxenou* (1980), *Dočkáme se maturity* (1984).

Mezi jeho dokumentární detektivky patří *Hrozba zločinu*, *Smrt veksláckého bankéře*, *Varovný pozdrav z Chicaga*, *Záhadná událost na nudapláži*, *Neznámá z Vltavy*.

Karel Štorkán napsal scénáře k televizním inscenacím *Sázka pro dva*, *Území strachu*, *Alibi jako řemen*.

Podle jeho scénářů byly natočeny filmy *Divoké pivo*, *Únos Moravanky*, *Matěji, proč tě holky nechtějí?*, *Hon na kočku*, *Dům Na pořící*, *Lvi salónů*.

Podílel se na seriálech *Zkoušky z dospělosti*, *Chlapci a chlapi*, *Bylo nás šest*.

Mezi jeho nejnovější díla patří román *Hříšná léta královny Žofie* nebo *Psanec* (román o Janu Žižkovi z roku 2000).

Opomenout nemůžu trilogii věnovanou osudům kata Mydláře: *Meč magistra medicíny* (2002), *Kati ve službách císařů* (2003) a *Katova vinice* (2004).

Jeho poslední knihou je *Pět žen Rudolfa II.*

3.2. Rozbor vybraných titulů

3.2.1. Filmové náměty/scénáře

Na konci 60.let (počátek normalizace) prošel český film rozsáhlými změnami, zejména personálními: „Stávající struktura dramaturgicko – produkčních skupin byla rozmetána a místo nich byly ustaveny skupiny nové, do nichž pronikli druhořadí literáti typu Miroslava Hladkého nebo Karla Štorkána.“⁸⁸

Někteří autoři byli zakázáni, filmy uzamčeny do trezoru. Z předchozího období ale zůstala obliba využívání literárních předloh k filmové tvorbě. Bylo snazší prosadit film podle již vydaného, tedy „legalizovaného“ textu. Navíc státní finanční podpora kinematografie přitáhla mnoho spisovatelů, kteří pak pro film psali náměty či scénáře. Jedním z nich byl právě Karel Štorkán, v 70.letech externí dramaturg Filmového studia na Barrandově.

⁸⁸ *Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 767. ISBN 978-80-200-1631-7.

Nejčastěji natáčenými filmy v 70. letech byly ideologicky motivované filmy, adaptace klasiky a příběhy ze života mládeže. „Prominentním autorem ideologicky přijatelných námětů takovýchto filmů byl Karel Štorkán...“⁸⁹ Mezi tvorbu pro mládež patří i specifické dívčí romány.

Asi nejprovedenější Štorkánův dívčí román byl jeho první – „My ztracený holky“. „...jeho pozdější práce v témže žánru ztrácely na zajímavosti spolu s tím, jak se autor pokoušel do příběhů integrovat prvoplánové etické či společenské poselství (Kvočny a Král, 1976 aj.)...“⁹⁰

3.2.1.1. My ztracený holky

námět: Karel Štorkán

scénář: Antonín Kachlík, Karel Štorkán

režie: Antonín Kachlík

dramaturgie: Ivan Urban

hrají: Jaroslava Schillerová, Irena Švárová, Květoslava Houdlová, Josef Langmiller, Jaroslav Drbohlav...

Film měl premiéru v českých kinech 12.5.1972. Byl natočen podle stejnojmenné knihy, která vyšla poprvé roku 1971 (2. vydání roku 1972, 3. vydání roku 1975).

Příběh o dvou kamarádkách, Dominice Adamcové a Žofii Cajthamlové. Každá je úplně jiná. Dominika je optimistická, s ničím nemá problém, žije přítomností. Žofie je spíše tichá, vše bere mnohem vážněji. Potkají se na chmelové brigádě, kde jsou jejich prvními společnými zážitky jízda na kole (na kterém se vybourají), krádeň ovoce ze zahrady nebo noční koupání v rybníce. Dominika z chmelové brigády odjede dřív (spolužačka jí pošle telegram s oznámením o úmrtí tetičky).

Znovu se setkávají až ve škole, v 1. ročníku zdravotní školy. Chodí spolu i do tanečních. Společně probírají rodinné problémy, kluky, pacienty v nemocnici, kde jsou na praxi.

Žaneta k tomu zažívá marné čekání na Čendu z tanečních, kolaps matky a s tím spojené lezení po balkonu v 5. patře, seznámení se sanitářem, jízdu sanitkou do školy, pořízení štěněte, návštěvu zoo a automobilových závodů - se sanitářem. Plány na společný večer jim překazí Dominika (která tvrdí, že kluci za nic nestojí).

⁸⁹ *Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 775. ISBN 978-80-200-1631-7.

⁹⁰ *Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989*. Praha: Academia, 2008, s.755. ISBN 978-80-200-1631-7.

V kostele si obě přísahají, že jsou si vzájemně jedinými kamarádkami a že mezi sebe nepustí ani žádného kluka.

Dominiku se nemůže smířit s novou manželkou svého otce, nechce ani domů, bydlí proto u Žofie.

Posledním, co prožívají obě kamarádky spolu, je odpoledne na koupališti. Pak přichází konec školního roku, předávání vysvědčení, ale Dominika nikde. Žofii nic neřekla. Až večer ji Žofie zahlédne s Čendou, je to pro ni zrada a zklamání. Večer si Dominika sbalí věci, které měla u Žofie, a stihne jí říct, že s Čendou chodila už dávno. Tím jejich kamarádství pravděpodobně končí.

Z vlastní zkušenosti nemůžu posoudit, jak moc je či není film autentický, beru ho ale jako malé nahlédnutí do 70. let.

Jiří Beneš v týdeníku *Tvorba* ze dne 12.7.1972 („Nový český film pro mládež“) film vcelku chválí: „Neživotnost Dominiky je jedním z mála nedostatků jinak milého a potřebného filmu. Statisíce mladých diváků ho ani nepostřehnou, protože prostředí a problémy důvěrně znají, a navíc je optimismus a síla přesvědčení Žofie zaujme a strhne. Sledovat jejich reakce během několika představení, kdy se svými hrdinkami tak spontánně prožívají docela obyčejné a nenáročné vyprávění, je pro autory filmu lichotivou pochvalou.“⁹¹

3.2.1.2. Dům Na poříčí (Milion)

kniha „Milion“ / film „Dům Na poříčí“

Hlavním tématem knihy „Milion“ je skutečná událost - zřícení domu Na poříčí, ke kterému došlo 9.října 1928. Pod troskami domu zemřelo 46 lidí, další byli zraněni. Případ vyšetřuje policie, ale celé vyšetřování je plné machinací, úplatků apod. Skuteční viníci, kteří jsou si velmi dobře vědomi svých činů (ale mají dost peněz a s nimi spojenou moc) potrestáni nejsou a souzen je nevinný člověk.

Kniha se stala předlohou pro film „Dům Na poříčí“

scénář: Karel Štorkán, Jiří Svoboda

režie: Jiří Svoboda

hrají: Josef Šebek, Luděk Munzar, Ota Sklenčka, Bronislav Križan, Milena Steinmasslová, Jiří Kodet, Bořivoj Navrátil...

Vyrobilo Filmové studio Barrandov, 1976

Film měl premiéru v českých kinech 1.2.1977.

⁹¹ BENEŠ, Jiří. Nový český film pro mládež. *Tvorba: list pro kritiku a umění*. 12.7.1972, č. 28, s. 16. ISSN 0139-5513.

Hlavní postavou je mladý stavební inženýr Vondrák, který dostane svou první velkou zakázku – zpracování technického projektu chystaného paláce Na poříčí.

Když se stavba zřítí, Vondrák je na místě tragédie, ale není vážně zraněn. Později se však pokusí o sebevraždu, vypije desinfekci (ve filmu se pokusí zastřelit). Přežije. Přichází vyšetřování, případ je přidělen komisaři Hamplovi (ve filmu Uhrovi). Vyšetřování je dost zamotané, komplikují ho chybějící originály stavebních plánů i ovlivňování a podplácení. Například architekt Podrouška, autor celého projektu, nabídne Vondrákovi milion uložený v akciích a pozemcích, když přizná svou vinu. Jeho manželku finančně podporuje. O celý případ se zajímá i tisk, který má občas tendence případ vyřešit.

Je sice jasné, že velkou roli sehrály špatné pracovní postupy a nekvalitní materiál, hlavním podezřelým je ale nezkušený projektant Vondrák. Ten nakonec u soudu prohlásí, že se cítí vinen. Rozsudek se ale nedozvídáme, kniha i film končí informací o krachu na newyorské burze.

Knihy je čtivá, autor velmi důkladně a zajímavě popisuje jednotlivé charakteristiky postav, jejich pocity, prostředí, situace. Přechází od jedné dějové linie ke druhé a tím zvyšuje čtenářovo napětí, očekávání toho, jak se celý příběh rozuzlí.

Jak už to často bývá, obsah knihy a filmu se úplně neshoduje. Ve filmu něco chybí, něco oproti knize přebývá a něco se trochu změnilo. Film se oproti knize liší v některých detailech (např. Vondrák na věži/v sutinách, komisař Hampl/Uher, odměna milion/čtvrt milionu), ale najdeme i podstatné rozdíly (otrava dezinfekcí/postřelení se revolverem, Podrouškův syn – v knize se s ním vůbec nesetkáme, soud s Vondrákem/Vondrákem a Podrouškou ml.).

A jak se na „Dům Na poříčí“ dívali filmoví kritici? Vesměs chválili předlohu, ale režisérovi vyčítali především nevhodně vybrané herce a nedokonalé vylíčení atmosféry a doby.

Např. SS (21.1.1977) spíše vyzdvihují to, co se filmu povedlo:

...“Ukazuje divákovi propojení zájmu podnikatelů a politiků, jejich hrubý nátlak a manévry vedoucí k svržení odpovědnosti z beder pravých viníků.“⁹² ...

Jan Klimeš v Rudém právu ze 17.2.1977 píše mimo jiné:

...“Filmová realizace, žel, nedosahuje kvalit samotného námětu. Výborně je natočena katastrofa zříceného domu. To bylo jistě nesmírně nesnadné a právě v těchto scénách je pravděpodobnost značná. Naproti tomu scény mnohem snazší vycházejí bleději... Filmu se nepodařilo podat věrohodně a dokonale ani atmosféru oné doby.“⁹³ ...

⁹² SS. 21.1.1977.

⁹³ KLIMEŠ, Jan. V polovině záměru. *Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické.*

Zemědělské noviny z 3. února 1977 kritizují především herce:

...“Volba herců je vůbec nejproblematictější momentem celého jinak vcelku zdařilého filmu. Herci až příliš často už svým typem předem signalizují, jaký má mít jejich postava charakter.“⁹⁴ ...

3.2.1.3. Matěji, proč tě holky nechtějí

námět a scénář: Milan Muchna, Karel Štorkán

režie: Milan Muchna

kamera: Richard Valenta

hrají: Ivan Wiesner, Dita Kaplanová, Zdeněk Podhůrský, František Řehák,
Milada Ježková, Václav Král...

Vyrobilo Filmové studio Barrandov, 1980

Hlavní postavou je zednický učeň Matěj Hůrka. Působí jako takový moula a stydlín. Je velkým milovníkem lesa. Se ženami ale moc zkušeností nemá. Pracuje v zemědělském družstvu, chtěl by studovat lesnickou školu, jeho otec je zásadně proti, syn se má prý vyučit a věnovat se něčemu perspektivnímu, ideálně stavebnictví. Bydlí s babičkou, která plánuje svatbu s Vokurkou.

Neřekla bych, že by se Matějovi holky vyhýbali. Sám sice tvrdí, že se neožení, že ho nikdo nechce, ale je to spíš smolař. Na vesnické tancovače si vyhlídl dívku (Báru) a vzápětí mu ji přebral sebejistější Evžen. Na dalším plese s Bárou tancoval, ale zase se objevil Evžen a málem došlo ke rvačce. Matěj je přede všemi za špatného. Jeho vztahy a činy řeší celá vesnice. Když už je s Bárou konečně sám, začne ve vesnici hořet stodola a Matěj (i když od hasičů ho vyhodili) běží hasit.

Veronika Kratochvílová ve svém příspěvku (Scéna, 1981) píše, že „Autoři se pokusili konfrontovat citlivé a věku případně naivní a čisté představy o mezilidských vztazích a vlastních ambicích s reálným životem Matějových spoluobčanů. Použitím satirické nadsázky rozehrávají komediální situace, v nichž vystupuje na povrch sobeckost a převrácení životních hodnot, mezi nimiž dominuje materiálně konzumentský zájem.“⁹⁵

Vladimír Solec ký ve své recenzi filmu (TV, 12.8.1981) zdůrazňuje především výběr herců (neherců) a s tím spojenou autentičnost: „Dociluje se tím často podivuhodně svěžího účinku, postavy a scény působí množstvím autentických neopakovatelných detailů, všechno je mnohem bližší životní realitě

17.2.1977, roč. 57. ISSN 0032-6569.

⁹⁴ Dům Na poříčí. *Zemědělské noviny*. 3.2.1977. ISSN 1210-7492.

⁹⁵ KRATOCHVÍLOVÁ, Veronika. Čemu se smějeme?. *Scéna*. 1981, roč. 6, č. 20, s. 5. ISSN 0139-5386.
Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/12134-Mateji-proc-te-holky-nechteji.html>

než v klasické syžetové komedii, z níž leckdy prosvítá konstrukce autora... Muchna díky této metodě dokázal v řadě scén velmi přesně zachytit dnešní způsoby chování...“⁹⁶

Autor recenze v *Zemědělských novinách* ze dne 10.9.1981 také zmiňuje, že režisér Milan Muchna rád obsazuje neherce. Kromě toho zdůrazňuje, že jde o příběh bez pevné dramatické výstavby. Má k filmu i drobnější výtky: „Autorům jako by selhával smysl pro míru, a nejenom v citovaných případech, vcelku však je Matějova postava sympatická a zdařilá... chceme-li především hledat, co se povedlo, znovu se vracíme k Ivanu Wiesnerovi, který má několik míst, kdy je dokonalý.“⁹⁷

Lubor Kazda v *Rudém právu* 24.9.1981 hodnotí film spíše kladně: „Komika snímku je většinou citlivá a střídámá, neboří realismus pohledu ani věrohodnost toho, co se před kameou událo. Má porozumění pro Matějovy zmatky a dívá se na ně laskavě.“ Vytýká ale funkční kontrast – příliš mnoho záporných postav naproti jednomu kladnému hrdinovi: „Možná, že tahle „přesilová hra mizerů dospělých“ mohla mít trochu uměřenější proporce, neboť zmíněnou funkčnost přehání. Tak ostatně prosvítla i slabší místa filmu, která jako by patřila do úplně jiné cenové kategorie (jak traktorista málem k parohům přišel, nesmírná švanda na hasičských závodech, družstvo vychovává nemravného učně aj.)“⁹⁸

Jiří Tvrzník (*Mladá fronta*, 25.9.1981) má k filmu snad jedinou výtku – příliš se mu nelíbí mozaiková skladba epizod, která tříští divákovu pozornost. Jinak ale film spíše chválí a považuje ho za kritický pohled do života současné vesnice: „Autoři bez velkých slov, ale zdá se, že s velmi upřímným zaměřením varují před vším, co je zdánlivě bezvýznamné, přehlédnutelné, ale co postupně a nebezpečně formuje charakterly lidí, odkrývá podstaty sobectví, maloměst'áctví na naší vesnici.“

⁹⁶ SOLECKÝ, Vladimír. *TV*. 1981.

⁹⁷ Matěji, proč tě holky nechtějí?. *Zemědělské noviny: Deník pro venkov a město*. 1981.

⁹⁸ KAZDA, Lubor. Matěji, proč tě holky nechtějí?. *Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické*. 1981, roč. 61. ISSN 0032-6569.

3.2.1.4. Zařazení uvedených filmů do dobového kontextu tehdejší kinematografie

Uvedené filmy vznikly v období normalizace – po potlačení Pražského jara a nástupu nového stranického vedení v čele s Gustavem Husákem. Došlo i ke změnám ve vedení filmu. Do vedoucí funkce v Československém filmu se dostal již v roce 1969 RSDr. Jiří Purš, který zásadním způsobem změnil dramaturgii. Po r.1971 došlo k zavedení tvrdé cenzury a mnoho filmů bylo označeno za nežádoucí. Z hlediska počtu natočených filmů však šlo o jedno z nejpłodnějších období československého filmu. Natáčelo se zhruba kolem 200 celovečerních filmů za pětiletku. Za tyto masivní státní dotace vyžadoval režim dvojí službu. Vedle ideologické podpory to byl především zdánlivě ideologicky neutrální požadavek „masové zábavy“, která se stala neoddelitelnou součástí konzumního života drtivé většiny společnosti.

Po nástupu Jiřího Pruše a nového ústředního dramaturga Ludvíka Tomana došlo např. k zákazu uvedení filmu režiséra Jiřího Menzla *Skřivánci na niti* (1969), který zachycuje život lidí přinucených v 50.l. minulého století pracovat v hutích na Kladensku, před dokončením byly zastaveny práce na filmu *Pasťák* (rež. Hynek Božan, 1969).

Před zásahy normalizátorů se ve filmových prepisech významných próz nadále prosazovala kultivovanost zpracování (*Babička*, 1971, rež. Antonín Moskalyk), *Petrolejové lampy* podle románu Jaroslava Havlíčka (1971, rež. Juraj Herz).

Zmíněné masivní státní dotace lákaly mnoho spisovatelů k práci pro film jako scénaristé či autoři námětů. Vznikly tak spisovatelско-režisérské dvojice (trojice): Bohumil Hrabal – Jiří Menzel, Radek John – Karel Smyczek, Jan Kozák – Miloš Macourek – Václav Vorlíček...

K filmům, které měly sloužit propagandě komunismu můžeme zařadit např. *Dvacátý devatý* (1974, rež. Antonín Kachlík), *Kronika žhavého léta* (1973, rež. Jiří Sequens) nebo *Bouřlivé víno* (1976, rež. Václav Vorlíček). Díky tomu, že hlavní roli ztvárnil Vladimír Menšík, se film (na rozdíl od jiných ideologických filmů) setkal s větším zájmem diváků.⁹⁹

Jako ideologicky neutrální se v období normalizace oblíbě těšila zejména veselohra (*Pane, vy jste vdova!* - 1970, *Adéla ještě nevečeřela* – 1977), hudební komedie (*Noc na Karlštejně* – 1973), nová vlna (*Hogo fogo Homolka* – 1970, *Hra o jablko* – 1976), detektivní příběh (*Pšenička a Paraplíčko* – 1970, *Smrt stopařek* – 1979), historický film (*...a pozdravuj vlaštovky* – 1972), psychologický román (*Skalpel, prosím* – 1985) a film pro mládež, kterému se věnoval Karel Štorkán, „prominentní autor ideologicky přijatelných námětů filmů jako *My ztracený holky* (f. 1972, rež. Antonín Kachlík), *Půlnoční kolona* (f. 1972, rež. Ivo Novák), *Rodeo* (f.1972, rež. Antonín Máša), *Kvočny a král*

⁹⁹ Film v zajetí oficiální literatury. JANOUŠEK, Pavel et al. *Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 767-778. ISBN 978-80-200-1631-7.

(f. 1974, rež. Jaromír Borek).¹⁰⁰ Tyto typy filmů se pokoušely o reflexi nelehké situace mladého člověka ve společnosti. Citové zmatky a revolty tváří v tvář světu starších „měly vykreslovat jejich nejistoty, přičemž v konečném vyznění měly vyzdvihnout jejich závěrečné zapojení do společnosti.“¹⁰¹ Vychází jednak z kriminálních filmů a jednak z filmů o problémech mládeže, na nichž se odráží atmosféra doby – např. *Vítr v kapse* – 1982, *Kamarád do deště* – 1988, *Láska z pasáže* – 1984 nebo *Bony a klid* – 1987. V tomto období natočil Jiří Svoboda film *Dům Na poříčí* (1976) podle novely Karla Štorkána.¹⁰²

3.2.2. Novely

3.2.2.1. Nemravové ze septimy bé

Zábavné, oddychové, nenáročné čtení z prostředí žamberského gymnázia, konkrétně ze septimy bé této školy.

Příběh vypráví jeden ze studentů – Béd'a Pazderka a seznamuje nás s radostmi i starostmi dospívání během jednoho školního roku.

Studenti se snaží si studium co nejvíce ulehčit a příjemnit, což se jim i daří, často to ale odnáší nervy profesorů: „Při vědomí, že přes veškerou snahu není třídou respektován jako snaživý pedagog, musel si připadat jako blb. Možná ještě hůř.“¹⁰³ ... „vykřikl Zajíček, zjevně přicházející z chování studentů o rozum.“¹⁰⁴

Při čtení knihy se bavíme nad problémy studentského i osobního života asi sedmnáctiletých studentů gymnázia. Setkáváme se s běžnými komplikacemi, jako je pozdní příchod, snaha o odložení písemky, neshody s učiteli, dohady např. o velikosti prsou... ale i s méně očekávanými příhodami jako přiopilá slepice s kohoutem pobíhající po třídě, návštěva erotického salonu (dárek pro Jenčíka k narozeninám), kde kluci potkají profesora Hausnera, sázka o získání podprsenky spolužačky Klímové, Tlemounova petice požadující ve škole automat na kondomy...

Méně pravděpodobně působí, když se Magda svěřuje spolužákům s obavami z návštěvy gynekologa.¹⁰⁵

¹⁰⁰ JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 775. ISBN 978-80-200-1631-7.

¹⁰¹ JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 775. ISBN 978-80-200-1631-7.

¹⁰² PTÁČEK, Luboš. *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico, 2000. ISBN 80-85839-54-7.

¹⁰³ ŠTORKÁN, Karel. *Nemravové ze septimy bé: (podle Bédi Pazderky)*. Praha: Šulc a spol., 2001, s. 107. ISBN 80-7244-067-5.

¹⁰⁴ ŠTORKÁN, Karel. *Nemravové ze septimy bé: (podle Bédi Pazderky)*. Praha: Šulc a spol., 2001, s. 108. ISBN 80-7244-067-5.

¹⁰⁵ „mezitím si nám Magda postěžovala na mámu. „Vždyť ji znáte,“ povídá. „Je miliónová, ale někdy mi leze na nervy. Teď mě pořád honí ke gynekologovi. Já už nevím, co mám dělat. Taková pitomost.“ ŠTORKÁN, Karel. *Nemravové ze septimy bé: (podle Bédi Pazderky)*. Praha: Šulc a spol., 2001, s. 78. ISBN 80-7244-067-5.

Nepřirozeně působí některé projevy, vyznívající jako reklama:
 „Dneska od pěti poslouchám rádio. Pak zapnu televizi a koukám na Snídani s Novou.“¹⁰⁶

„Jeho tiché klimbání nad časopisem Story, o který si opřel loket... Kdyby ovšem o časopis Story neprojevil zájem nudící se Patrik Pára.“¹⁰⁷

„Já vůbec netušila, že máš ráda poezii, a už vůbec ne, že píšeš básně. Až když jsem včera otevřela nové Bravo.“¹⁰⁸

Sám Karel Štorkán o knize říká: „Nemravý jsem napsal, abych zachránil mnoho lidí. Hned to vysvětlím. Uvažte jen, že nás všechny už řadu let drtí stres, obavy, napětí a to vše přinejmenším ničí srdce... Se smíchem a dobrou náladou je život lepší a déle nám vydrží. To vám taky doktoři potvrdí. A proto jsem se rozhodl dopřát čtenářům jakseptří humoru v knížce o nemravech ze septimy bé. Kdyby aspoň jednoho čtenáře zachránila před infarktem a ty ostatní pobavila a zlepšila jim náladu, nebyla to zbytečná námaha... Humor je kořením mého pracovního dne, takže tenhle humoristický román jsem psal opravdu s velkou chutí.“¹⁰⁹

3.2.2.2. Rodeo

Rodeo je další Štorkánův příběh ze života mládeže, tentokrát se sportovní tematikou. Hlavním tématem je motokros, ale i škola a první lásky.

Vypadá to, že hlavní postava – Imrich Křepinský má samé problémy, jedinou jeho radostí je motorka a motokros.

Protože ale na motorkách tráví příliš času, přicházejí problémy ve škole - nepřipuštění k maturitě a reparát.

K tomu má další starosti – rodina na tom není finančně dobře a táta chce prodat motorku, pro Imricha je to těžká rána.¹¹⁰ Hlavním Imrichovým cílem je tak vydělat peníze.

¹⁰⁶ ŠTORKÁN, Karel. *Nemravové ze septimy bé: (podle Bédi Pazderky)*. Praha: Šulc a spol., 2001, s. 39. ISBN 80-7244-067-5.

¹⁰⁷ ŠTORKÁN, Karel. *Nemravové ze septimy bé: (podle Bédi Pazderky)*. Praha: Šulc a spol., 2001, s. 107. ISBN 80-7244-067-5.

¹⁰⁸ ŠTORKÁN, Karel. *Nemravové ze septimy bé: (podle Bédi Pazderky)*. Praha: Šulc a spol., 2001, s. 111. ISBN 80-7244-067-5.

¹⁰⁹ V říjnu vychází nový humoristický román Karla Štorkána *Nemravové ze septimy bé: O své nové knize nám autor řekl. K revue: knižní dvoměsíčník*. 2001, č. 10, s. 14. ISSN 1801-643X.

¹¹⁰ „Šel jsem brečet do koupelny... Nejdřív jsem si pomyslel, že vůbec není možný existovat bez motorky, a otec mi připadal vysloveně bezcharakterní.“ ŠTORKÁN, Karel. *Rodeo*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1972, s. 17.

Díky Otu Hasmanovi (slavnému motokrosovému závodníkovi) získává práci. Hasman mu nabídl místo u sebe v dílně. Když přišel Imrich do dílny poprvé, měl chuť utéct, montérky ho nelákaly, ale touha získat zpět ze zástavy svou motorku byla silnější a práci přijal.

Další průsvih nastává, když se Imrich dozví o rodeu – motokrosových závodech, které pořádá parta kluků ze Spořičova. Každý účastník vsadí 20Kč a kdo dojede první, bere vše. To bylo něco pro Imricha. Jenže kde vzít motorku? Přece v dílně, tu Hasmanovu, samozřejmě tajně...

První rodeo dopadlo dobře, domů si odnesl pár stovek, motorku očistil a nikdo na nic nepřišel. Jenže vidina peněz byla dost lákavá a Imrich se proto vydal na další závod. Ten skončil o dost hůř. Přímou před Hasmanem nevybral zatačku, přelétl řidítka a skončil v potoce.

Imrich pak dál pracoval v dílně a trénoval. Splnil kvalifikaci a trenér ho přihlásil na Mistrovství republiky. Toho využil i Hasman, který si chtěl vítězství na svých posledních závodech pojistit a Imrichovi proto nabídl balíček peněz, aby mu pohlídal konkurenta Klimšu. Imrich v tu chvíli neváhal a balíček peněz přijal. Hodily se mu.

Pak se vydal do Splavů¹¹¹ za svojí bývalou partou ze školy, s kterou se už rok kvůli nepřipuštění k maturitě nevidal. Chtěl na ně, především na Helenu, udělat dojem svými sportovními úspěchy a hlavně balíkem peněz. Nadšené přijetí party ho ale nečeká, ani u Heleny nemá úspěch. Naopak v místní hospodě se popere a odnese to výronem ramene (což se týden před závody opravdu nehodí).

I přes zranění závody dopadnou dobře. Hasman první, Imrich druhý, Klimeš nedojel.

Podle Štorkánovy novely Rodeo byl natočen stejnojmenný film, který měl premiéru v českých kinech 26.1.1973.

scénář a režie: Antonín Máša

hrají: Vítězslav Jandák, Eva Trejtnarová, Libuše Šafránková, Josef Somr,

Vladimír Menšík, Eva Jiroušková...

Vyrobil Krátký film Praha 1972, výrobní skupina Gottwaldov

Recenze filmu Rodeo v Mladé frontě 8.2.1973 je pozitivní. Autor článku chválí citlivý a promyšlený přístup autora i režiséra: „...díky potřebnému autorskému nadhledu a zároveň zjevně blízkému vztahu k tématu, vyznělo to i ono ve většině případů životně, přirozeně, a také – neuzavřeně...přesvědčivost a neschematičnost konfliktů, stále přítomný jemný humor a nakonec i sympaticky povzbudivé vyznění filmu...“¹¹²

¹¹¹ ve Splavech se odehrává poměrně velká část příběhu, toto místo bylo Štorkánovi velmi blízké i v osobním životě, ve Starých Splavech na Českolipsku (součást obce Doksy, u Máchova jezera) Karel Štorkán strávil část svého života, v roce 2007 tam i zemřel

¹¹² PITTERMANN, Jiří. Rodeo. *Mladá fronta: deník mladých lidí*. 1973, roč. 29, č. 33, s. 4. ISSN 0323-1941.

Tyto novely jsem si vybrala proto, že jsem chtěla porovnat tvorbu K.Štorkána z období počátku normalizace a z doby, kdy už byl autor v důchodu a jeho tvorba nebyla tak populární jako v počátcích.

V obou novelách jde o živě pojaté příběhy, v nichž hraje roli situační humor, dobře odpozorovaný detail a životní bezprostřednost. Autor se nechce pouštět do hlubších analýz, ale zachycuje některé projevy života mladých lidí dynamickým dějem, který zajišťuje jeho dílům spontánnost.

3.2.2.3. Štorkánova tvorba pro mládež v době normalizace

Cílem „normalizátorů“ po srpnu 1968 bylo zpacifikovat československou veřejnost a uvést ji do stavu klidu a bezmyšlenkové poslušnosti. Pozornosti samozřejmě neušla ani literatura pro mládež. Účtování se spisovateli završil v květnu 1972 ustavující sjezd Svazu českých spisovatelů, na němž za hlavní a jediné přípustný směr v literatuře byl určen socialistický realismus. Českou literaturu ovládli lidé, kteří se buď aktivně podíleli na likvidaci Pražského jara 68, nebo vyjádřili veřejně souhlas s okupací naší republiky. Tím byly z velké části znemožněny snahy literatury pro mládež narušit souvislost socialistické tvorby. Přesto právě v tomto typu literatury zůstával prostor pro tvořivost, fantazii a humor, nástup normalizace se projevil pozvolně.

To však neznamená, že by normalizátoři nepožadovali po autorech realistické vypravěčství, oslovování čtenářů prostřednictvím kladných postav a vzorů. Typický hrdina byl inteligentní, zvědavý, zdravě ctižádostivý, sebevědomý, aktivní. Důležitý byl i výběr z pohledu normalizátorů – vhodných námětů (láska rodičů a prarodičů, bezproblémový vztah se sourozenci a přáteli – Markéta Zinnerová: *Tajemství proutěného košíku* (1978), motivy venkova a vesnice – Eva Bernardinová: *Kluci, holky a Stodůlky* (1975), idealizovaný svět zvířat a harmonie přírody – Jaroslav Miller: *Přátelé Zeleného údolí* (1981), Václav Gajer: *Pod Jezevčí skálou* (1982), sport - Lubomír Man: *Hurá do poháru* (1975).¹¹³

V literatuře pro starší děti a mládež se nejčastěji objevovala témata dospívání, prvních lásek a prvních konfliktů, i nadále válka, německá okupace a partyzánský odboj – Stanislav Šusta: *Město v ohni* (1975).¹¹⁴

Mezeru po Jaroslavu Foglarovi, kterému od r.1971 do r.1985 nebyly vydávány ani reedice, vyplnil Miloš Zapletal – vyznavač skautingu (*Ostrov přátelství*, 1985). K nejúspěšnějším autorům próz pro chlapce patřil Vojtěch Stekla – v letech 1970-1989 vydával sérii příběhů Boříka a jeho kamarádů (*Boříkovy lapálie*, 1970)¹¹⁵

¹¹³ JANOUŠEK, Pavel. Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989. Praha: Academia, 2008, s. 745. ISBN 978-80-200-1631-7.

¹¹⁴ JANOUŠEK, Pavel. Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989. Praha: Academia, 2008, s. 748. ISBN 978-80-200-1631-7.

¹¹⁵ JANOUŠEK, Pavel. Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989. Praha: Academia, 2008,

Součástí literatury pro mládež byly v době normalizace dívčí romány. Věnovala se jim např. Helena Mahelová (*Žárlivost*, 1975) nebo Stanislav Rudolf (*Metráček aneb Nemožně tlustá holka*, 1969). Autoři těchto próz se snažili ztvárnit život hrdinek přesvědčivě, nevyhýbali se proto dramatickým situacím – smrti rodičů, alkoholismu. Hrdinky musí překonat společenský nebo psychický nedostatek, znevýhodnění.

„Z popularity televizních inscenací těžil Karel Štorkán. Literárně nejzdařilejší byl autorův první dívčí román *My ztracený holky* (1971), jeho pozdější práce v témže žánru ztrácely na zajímavosti spolu s tím, jak se autor pokoušel do příběhu integrovat prvoplánové etické či společenské posláním (*Kvočny a král*, 1976). Totéž poznamenalo i jeho „generační“ příběhy o studentských kolektivech a dalších skupinách mladých lidí (např. *Sbohem, maturito*, 1980).“¹¹⁶

V porovnání s některými jinými autory literatury pro mládež (R. John – *Memento*) jsou Štorkánova díla zábavné, oddychové, nenáročné čtení ze studentského nebo sportovního prostředí. Autor si neklade za cíl řešit společensky závažná témata (např. drogovou závislost), jeho prioritou je spíše humornou formou upozornit na problémy současné mládeže.

3.2.3. TV seriál

Karel Štorkán je s Jiřím Bednářem¹¹⁷ spoluautorem scénáře televizních seriálů *Bylo nás šest*, *Chlapci a chlapi*, *Zkoušky z dospělosti*.

Zkoušky z dospělosti (1980) zachycují osudy několika maturantů během jejich posledního roku na střední škole. Jednalo se po delší době o seriál, který nebyl zatížen neustálými schůzemi nebo přehlídkou stranických úředníků (jako *Inženýrská odysea*, *Okres na severu*), zároveň přinášel na televizní obrazovky neokoukané tváře studentů konzervatoře (J.Čenský, J.Bartošová, M.Pešek, T.Juříčka, A.Navrátil) doplněné populárními herci (J.Hlaváčová, V.Menšík). Úspěch seriálu přinesla i úvodní a závěrečná píseň „Jsou dny, kdy svítá o něco dřív“ a „Miluji tě“ od Ladislava Štáidla. Režisér Jiří Adamec se k seriálu po letech vyjádřil: „Jsou tam věci, které bych dnes natočil jinak, věci, kterým jsem se smál a vyplývaly z tehdejšího času – nejenom společenského a politického, ale také technického a technologického. Takový seriál už by prakticky nešel natočit.“¹¹⁸

s. 752. ISBN 978-80-200-1631-7.

¹¹⁶ JANOUŠEK, Pavel. *Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 755. ISBN 978-80-200-1631-7.

¹¹⁷ Jiří Bednář, nar. 11.11.1941 v Praze – dramatik, dramaturg, scénarista, herec, syn básníka Kamila Bednáře

¹¹⁸ *Česká televize* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/154706-husak-nad-katedrou-a-serialy-skolou-povinne/>

Šestidílný seriál *Bylo nás šest* (1986) vypráví o životě mladých lidí, kteří byli po úspěšné maturitní zkoušce na doubravském gymnáziu přijati ke studiu na vysoké škole v Praze. Příběh šestice čerstvých vysokoškoláků (Radky Holečkové – citlivé a svědomité posluchačky archeologie, Jirky Jílka – hudebně nadaného studenta ekonomie, Honzy Špačka – dobrého matematika ze Stavební fakulty, Hanky Duškové – ctižádostivé, ale nekritické studentky DAMU, Ivana Trnky – poctivce, idealisty, budoucího právníka a Evy Ryllichové zvané Čáry – basketbalistky, budoucí učitelky tělesné výchovy), které k sobě pojí pevné přátelství, začíná jejich loučením s domovem a odjezdem mezi neznámé lidi do hlavního města. Divák sleduje přístup jednotlivých hrdinů ke studiu, jejich citová bloudění.

Chlapci a chlapi (1988) patří ke klasickým normalizačním prvoplánovým československým seriálům, stejně jako *Třicet případů majora Zemana* (1974), *Byl jednou jeden dům* (1974), *Nejmladší z rodu Hamrů* (1975), *Muž na radnici* (1976), *Žena za pultem* (1977), *Inženýrská odysea* (1979), *Plechová kavalerie* (1979), *Okres na severu* (1980), *Malý pitaval z velkého města* (1982), *Dynastie Nováků* (1982), *Velké sedlo* (1985), *Rodáci* (1988), *Malé dějiny jedné rodiny* (1988).

Všechny televizní seriály, na kterých se podílel Karel Štorkán, dosáhly komerční úspěšnosti – jejich sledovanost byla ve své době vysoká.

3.2.3.1. Chlapci a chlapi

scénář: Jiří Bednář, Karel Štorkán

režie: Evžen Sokolovský

dramaturgie: Aleš Košnar

kamera: Alois Nožička

hrají: Martin Zounar, Eva Vejmělková, Rostislav Kuba, Milena Dvorská, Zdena Hadrboľcová, Bronislav Poloczek...

Uvedla ČST, Hlavní redakce pořadů pro děti a mládež, 1988

V roce 1989 se seriál dočkal i své knižní podoby, 2. vydání knihy vyšlo v roce 2003.

Seriál byl natočen v době, kdy klesal zájem o vojenskou službu, chlapi se jí snažili vyhnout, armáda přestávala být populární. A tak není divu, že seriál představuje povinnou vojenskou službu jako možnost, jak dozrát, jako zábavu, jakýsi tábor pro dospělé. Když se objeví problém, velitelé ho okamžitě vyřeší.

Kniha i seriál nás seznamují s životem několika naprosto rozdílných hrdinů před vojnu a především během ní. Všem přišel povolávací rozkaz do Hrádku v Čechách a prožijí tak spolu chtě nechtě dva roky v kasárnách.

Soustružník Tomáš je bezmezně zamilován do gymnazistky Hanky, oba mají obavy, co bude dál, jak bez sebe vydrží, zda si mohou důvěřovat. Dalším mladíkem, kterého čeká vojna, je řezník Honza Bradáč, přezdívaný Guláš. Doma dře na stavbě vily a na vojnu se tak celkem těší. Do Hrádku se chystá i jednadvacetiletý Ctibor Voříšek (vojně se už několikrát vyhnul díky své mamince, zdravotní sestře a údajným zdravotním problémům), nejmladší z žižkovské opravny televizorů, zakřiknutý, velký fanda filmu, jiný zájem vlastně nemá. Je tu i traktorista Vlada Rutkay, Slovák z košické dědiny, který nechal doma svou mladičkou ženu, těhotnou Máriu.

Když už se všichni seznámí se svým novým domovem pro příští dva roky, přijíždí další povoláný – frajer Michal (ten se předešlý večer dost opil, zaspal, ujel mu autobus, ale ani přesto do Hrádku nijak nespěchal a dorazil až v noci).

Poté už všichni prožívají radosti i starosti vojenského i osobního života. Čeká je přísaha, návštěvy rodičů, přítelkyň, manželek... Každý to samozřejmě prožívá a snáší jinak, někdo lépe, někdo hůř. Komplikované vztahy, příprava na Spartakiádu, šikana, útěky z kasáren a pozdní návraty, lákavé ženy, pokus o podvod u prověrek, ale i dovolená a zábava. To vše na vojáky čeká.

Problémový Michal se snad napravil, Ctibor se trochu oťukal a začal i „randit“, Tomáš se oženil a čeká dítě... Zkrátka, z chlapců se stali chlapi.

Autoři seriálu brali svou práci vážně, při psaní seriálu absolvovali každý měsíc celodenní poradu s vojenskými poradci, prošli i dvouměsíční stáží ve vojenském útvaru v Benešově.

Karel Štorkán se k tématu seriálu vyjadřuje např. v časopise *TV*, 6.4.1988: „Vojna pro nás nebylo téma. Vojna je prostředí. Tématem jsou osudy těch kluků. Voják hledá a nachází své místo ve vojenském životě, v jeho kolektivu, střetává se s nepravdami, nespravedlnostmi. Trpí a prožívá štěstí. Časem pozná, že vojna od něho chce – vedle povinností – ještě něco navíc. Třeba porvat se s překážkami, pomoci kamarádům. Následky sobectví, nekázně, zbabělosti přecházejí na celé mužstvo.“¹¹⁹

Josef Holý ve své recenzi otištěné v Rudém právu 8.11.1988 („Seriál je seriál“) konstatuje, že seriál je oblíbený, že podíl na tom má téma vojny, které se v té době alespoň okrajově dotýkalo téměř všech. Zároveň ale i kritizuje, upozorňuje na nedostatky: „...například typizace postav byla až neúnosně primitivní, průhledná, že děj byl neuvěřitelně řídký, jazyk mnohdy velmi neobratný, dramatická vynalézavost opravdu jen průměrná a režijní nápady takřka žádné.“¹²⁰

¹¹⁹ PIROUTKOVÁ, Radka. Chlapci a chlapi. *TV*. 6.4.1988.

Jana Hanušková v Mladé frontě z 10.11.1988 („A neřvali se jen chlapi a chlapi“) také kritizuje umělecké ztvárnění, ale zároveň i vyzdvihuje zájem diváků: „Současný televizní seriál je, jak všichni víme, fenomén. Divák totiž pravidelně usedal k televizní obrazovce a těšil se na další pokračování. Diskutovalo se, názory se různily. A to je, podle mého názoru, vůbec nejdůležitější.“¹²¹

Lidová demokracie 10.11.1988 také přináší recenzi seriálu („Seriál ve standardní poloze“). Autor článku (mp) tvrdí, že tvůrci seriálu měli dobrý úmysl a že seznámili diváky s prostředím vojny. Pochybuje ale o kvalitě. „Otázka však zní, zda se podařilo zvládnout látku po umělecké stránce. I tento pokus bohužel trpěl nedostatkem odvahy hledat nové a neotřelé formy, povrchním zobrazením lidí a jejich života, zjednodušeným pohledem na lidské osudy. Byly zpracovány podle zaběhaného klišé, rozvleklým způsobem pojednaly dané téma, uhlazovaly konflikty ve jménu optimistického vyústění za každou cenu.“¹²²

Rudé právo přináší další článek věnovaný Chlapcům a chlapům 12.11.1988 („...a stejně!). Autor (lk) se nevyjadřuje ke kvalitě seriálu, spíše poukazuje na to, proč byl seriál oblíbený: „S mladíčky v zeleném jsem opět prožíval den od budíčku do večerky, smutnil o svátcích na konci roku daleko od rodiny, pospával v bojovém vozidle pěchoty uprostřed lesa o zimní mrazivé noci, snil o své Hance... S dalšími diváky před obrazovkou jsem soucítil se šikanovaným Voříškem...“¹²³

Petr Vilhelm se v TV 23.11.1988 („Denní rozkaz č.1: Umění“) přiklání ke kritice: „Kritiky v denním tisku se zatím shodly spíše na negativním uměleckém vyznění seriálu. Dáváme jim za pravdu. Nenechme se mýlit diváckým zájmem. Tohle téma je „slabým místem“ jak mužů, tak i žen a stejně tak rodičů jako mládeže – je to příležitost ke vzpomínkám i k přípravě ratolestí na očekávanou událost nástupu do služby... Proto je asi tento seriál třeba považovat za vykročení, začátek či mezietapu na cestě k pomyslnému konečnému tvaru, kterým by měl být tvar skutečně umělecký – byť jde „jen“ o seriál.“¹²⁴

¹²⁰ HOLÝ, Josef. Seriál je seriál... *Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické*. 8.11.1988, roč. 69. ISSN 0032-6569.

¹²¹ HANUŠKOVÁ, Jana. Po jedenáct večerů jsme usedali k televizním obrazovkám a neřvali se jen chlapi a chlapi. *Mladá fronta: deník mladých lidí*. 10.11.1988, roč. 44. ISSN 0323-1941.

¹²² Seriál ve standardní poloze. *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. 16.11.1988, roč. 44. ISSN 0323-1143.

¹²³ ...a stejně!. *Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické*. 12.11.1988, roč. 69. ISSN 0032-6569.

¹²⁴ VILHELM, Petr. Denní rozkaz č.1: Umění. *TV*. 23.11.1988.

ZÁVĚR - shrnutí osobnosti Karla Štorkána

Karel Štorkán měl široký umělecký záběr. Odborné práce, ve kterých se věnoval publicistickým žánrům (fejton, interview, reportáž, soudnička) jsou zpracovány tak, aby byly srozumitelné i laické veřejnosti. K tomu přispívá i množství názorných, vhodně vybraných příkladů. Publikoval i v novinách a časopisech.

Desítky let přednášel na Univerzitě Karlově především o žurnalistických žánrech, byl přínosem pro rozvoj tohoto oboru.

Do všeobecného povědomí se zapsal zejména v 70. letech jako spisovatel a scénárista generace našich rodičů. Na jeho knížkách mnozí vyrůstali. Dnešní mládeži je však jeho tvorba většinou neznámá. Nejúspěšnější jsou jeho romány z prostředí mládeže, dívčí romány. Bez povšimnutí nezůstává například seriál Chlapci a chlapi, který může dodnes vídat na televizních obrazovkách nebo od Štorkánova zaměření se odchylovající „Dům Na poříčí“, natočený podle jeho knihy Milion, napsané podle skutečné události.

SUMMARY

Karel Štorkán was an autor of novels and short stories, a journalist and an essayist and a scripwriter. His works are easy to understand for the general public. The topics were illustrated by a number of suitable examples. His works were published both in newspapers and magazines.

Karel Štorkán was a lecturer at the Charles University in Prague for many years. He was engaged in the development of the journalistic as a scientific discipline.

He wrote his most important works in the 70th and influenced as an autor and scripwriter the generation of our parents. The heroes of his novels and TV series of were a pattern of behaviour for the youth. But today they are nearby unknown for young people.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY, PRAMENY

ARCHIV UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE, Fond Fakulta žurnalistiky

ARCHIV ČVUT (České vysoké učení technické), Fond rektorát, personálie

ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK, Fond SÚMV

NÁRODNÍ ARCHIV ČESKÉ REPUBLIKY, Fond členské přihlášky

ŠTORKÁN, Karel. O reportáži prakticky i teoreticky. Praha: Novinář, 1985, 240 s.

ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1979, 156 s. Knihovnička novináře, sv. 17.

ŠTORKÁN, Karel. *Česká soudnička, její proměny a právní aspekty: určeno pro posluchače fakulty žurnalistiky*. Praha: SPN, 1988.

ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry*. Praha: Novinář, 1980, 349 s.

ŠTORKÁN, Karel. *My ztracený holky*. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1971, 124 s.

ŠTORKÁN, Karel. *Milion*. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1976, 135 s.

ŠTORKÁN, Karel. *Nemravové ze septimy bé: (podle Bědi Pazderky)*. Praha: Šulc a spol., 2001, 187 s. ISBN 80-7244-067-5.

ŠTORKÁN, Karel. *Rodeo*. Praha: Mladá fronta, 1972, 161 s. 13, sv. 53.

BEDNÁŘ, Jiří a Karel ŠTORKÁN. *Chlapci a chlapi*. Praha: Naše vojsko, 1989, 251 s. ISBN 80-206-0191-0.

ŠTORKÁN, Karel. Červená kůlna. *Svět v obrazech*. 11.4.1959, XV, č. 15, s. 22. ISSN 0039-7032

ŠTORKÁN, Karel a Miroslav HLADKÝ. Neklidnou hladinou. *Mladá fronta: deník mladých lidí*. 1955, roč. 11. ISSN 0323-1941.

Sešity novináře. Praha: Československý svaz novinářů, 1967, II, č. 4. ISSN 0139-9411.

ŠTORKÁN, Karel. Kriminologická tematika v novinách. *Novinář: měsíčník pro teorii a praxi žurnalistiky*. 1970, č. 2, s. 12-14. ISSN 0029-5167.

ŠTORKÁN, Karel. Noviny dávných staletí. *Novinář: měsíčník pro teorii a praxi žurnalistiky*. 1971, 7-8, s. 224-226. ISSN 0029-5167.

ŠTORKÁN, Karel. Piš jak Kisch. *Novinář: měsíčník pro teorii a praxi žurnalistiky*. 1972, č. 4, s. 21. ISSN 0029-5167.

ŠTORKÁN, Karel. Umění detailu. *Novinář: měsíčník pro teorii a praxi žurnalistiky*. 1972, č. 6, s. 57. ISSN 0029-5167.

ŠTORKÁN, Karel. Kompoziční vynalézavost. *Novinář: měsíčník pro teorii a praxi žurnalistiky*. 1972, č. 9, s. 14. ISSN 0029-5167.

ŠTORKÁN, Karel. Sloupek a sloupkaři. *Novinář: měsíčník pro teorii a praxi žurnalistiky*. 1972, č. 10, s. 21. ISSN 0029-5167.

BENEŠ, Jiří. Nový český film pro mládež. *Tvorba: list pro kritiku a umění*. 12.7.1972, č. 28, s. 16. ISSN 0139-5513.

SS. 21.1.1977 (BEDNÁŘ, Jiří a Karel ŠTORKÁN. *Chlapci a chlapi: výstřižky televizních kritik*, Městská knihovna v Praze)

KLIMEŠ, Jan. V polovině záměru. *Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické*. 17.2.1977, roč. 57. ISSN 0032-6569

Dům Na pořící. *Zemědělské noviny*. 3.2.1977. ISSN 1210-7492.

KRATOCHVÍLOVÁ, Veronika. Čemu se smějeme?. *Scéna*. 1981, roč. 6, č. 20, s. 5. ISSN 0139-5386. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/film/12134-Mateji-proc-te-holky-nechteji.html>

SOLECKÝ, Vladimír. *TV*. 1981.

Matěji, proč tě holky nechtějí?. *Zemědělské noviny: Deník pro venkov a město*. 1981.

KAZDA, Lubor. Matěji, proč tě holky nechtějí?. *Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické*. 1981, roč. 61. ISSN 0032-6569.

V říjnu vychází nový humoristický román Karla Štorkána Nemravové ze septimy bé: O své nové knize nám autor řekl. *K revue: knižní dvouměsíčník*. 2001, č. 10, s. 14. ISSN 1801-643X.

PITTERMANN, Jiří. Rodeo. *Mladá fronta: deník mladých lidí*. 1973, roč. 29, č. 33, s. 4. ISSN 0323-1941.

PIROUTKOVÁ, Radka. Chlapci a chlapi. *TV*. 6.4.1988.

HOLÝ, Josef. Seriál je seriál... *Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické*. 8.11.1988, roč. 69. ISSN 0032-6569.

HANUŠKOVÁ, Jana. Po jedenáct večerů jsme usedali k televizním obrazovkám a nedívali se jen chlapani a chlapi. *Mladá fronta: deník mladých lidí*. 10.11.1988, roč. 44. ISSN 0323-1941.

Seriál ve standardní poloze. *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. 16.11.1988, roč. 44. ISSN 0323-1143.

...a stejně!. *Rudé právo: orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické*. 12.11.1988, roč. 69. ISSN 0032-6569.

VILHELM, Petr. Denní rozkaz č.1: Umění. *TV*. 23.11.1988.

JANOUSEK, Pavel et al. *Dějiny české literatury 1945-1989: IV. 1969-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 755-767. ISBN 978-80-200-1631-7.

KNAPÍK, Jiří, FRANC, Martin a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011, s. 213-214. ISBN 978-80-200-2019-2.

OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 5. ISBN 978-80-246-1781-7.

JANOUSEK, Petr et al. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945: díl 2 M-Ž*. Praha: Brána, 1998, s. 517-519. ISBN 80-7243-014-9.

CHALOUPKA, Otakar. *Příruční slovník české literatury od počátků do současnosti*. Brno: Centa, 2005, s. 968-969. ISBN 80-86785-03-3.

Slovník české literatury 1970-1981: Básníci, prozaici, dramatici, literární vědci a kritici publikující v tomto období. Praha: Československý spisovatel, 1985, s. 367-368.

Slovník českých spisovatelů ; ved. aut. kol. Věra Menclová, Bohumil Svozil, Václav Vaněk. - 1. vyd. - Praha : Libri, 2000. - 743 s.; 20 cm. ISBN 80-7277-007-1.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1: Literární díla Karla Štorkána (seznam)

Příloha č.2: Scénáře Karla Štorkána (seznam)

Příloha č.3: Dramaturgie Karla Štorkána (seznam)

PŘÍLOHY

Příloha č.1: Literární díla Karla Štorkána (seznam)

Zdeněk Nejedlý a naše lidová umělecká tvořivost, 1954
 Dějiny československého tisku, 1954
 Cestou k barikádám, 1955
 Novinář Jan Neruda, 1956
 Když chytal Plánička, 1958
 K některým otázkám českého dělnického tisku, 1959
 Proč píská Veronika: Črty z Ostravy, 1962
 K některým otázkám současné české reportáže, 1963
 Tradice, proměny, budoucnost reportáže, 1965
 Interview: Několik poznámek k současnému čes. a světovému interviewu, 1966
 Hrozba zločinu: Život píše detektivky, 1969
 Slečny lehce přístupné, 1969
 Příliš mnoho žen, 1970
 Český komentář, 1971
 My ztracený holky, 1972
 Rodeo, 1972
 Umění interviewu, 1973
 Teorie publicistiky, 1973
 Půlnoční kolona, 1973
 Muž k zastřelení, 1974
 Otevírání hrobu, 1974
 Kvočny a král, 1976
 Milion, 1976
 Sladké hlouposti, 1976
 Úvod do teorie publicistických žánrů. Díl 1, 1978
 Úvod do teorie publicistických žánrů. 2. díl, 1978
 Rozhodnutí, 1978
 Střílej oběma rukama, 1978
 Umění fejetonu, 1979
 Lvi salónů, 1979
 Publicistické žánry; Publicistické žánry, 1980
 Setkání s Polyxenou, 1980
 Sbohem, maturito, 1980
 Stíny zločinů, 1982
 Umění interviewu, 1983
 Dočkáme se maturito, 1984
 Zločin nezná abecedu, 1985
 O reportáži prakticky i teoreticky, 1985
 Neznámá z Vltavy, 1985

Jedenáct podezřelých, 1986
Sbohem, Ilono, 1987
Česká soudnička, její proměny a právní aspekty, 1988
Chlapci a chlapi, 1989
Smrt veksláckého bankéře, 1990
Šok, 1990
Záhadná událost na nudipláži, 1991
Moji milí fōristé aneb Divoké pivo, 1992
Varovný pozdrav z Chicaga, 1993
Zmatky lásky holky Klárky, 1995
Vražedná neřest, 1995
Maturitní lásky, 1996
Jak si páni užívají a další krimipovídky, 1996
Kat Jan Mydlář, 1997
Moji učitelé lásky, 1997
Příliš marná láska, 1997
Ráno měl být mrtvý, 1997
Holky z akády, 1998
Mazlivé dny, 1998
My ze Stříbrného vrchu, 1998
My ze Stříbrného vrchu (Díl 2), 1998
Dvě rány za zradu, 1998
Holky z akády, 1998
Mazlivé dny, 1998
Sladký život zlodějů a vrahů, 1998
Vstupenka do pekla, 1998
Hon na kočku, 1999
My ze Stříbrného vrchu (Díl 3), 1999
My ze Stříbrného vrchu (Díl 4), 1999
Láska na třetí pokus, 1999
Kdo zradí, zemře, 1999
Smrt v soudní síni: ze zákulisí kriminální policie: horké případy roku 1999, 1999
Psanec, nebo geniální vojevůdce?, 2000
Hříšná léta české královny Žofie, 2000
Lásky horkého léta, 2000
I panny zabíjejí, 2000
Nemravové ze septimy bé, 2001
Kluk k narozeninám, 2001
Kdo je vrah? : tato otázka je na začátku každého případu, 2001
Meč magistra medicíny, 2002
Kati ve službách císařů, 2003
Katova vinice, 2004
Zaslíbené město, 2005

Vražda kočky domácí, 2005
 Vražda po řeznicku, 2005
 Chalupářský guláš s krví, 2006
 Golem rabbiho Löva, 2006
 Holka pro všechny, 2009
 Pět žen Rudolfa II., 2011

Příloha č.2: Scénáře Karla Štorkána (seznam)

My, ztracený holky, 1972 (film)
 Půlnoční kolona, 1972 (film)
 Kvočny a Král, 1974 (film)
 Poslední ples na rožnovské plovárně, 1974 (film)
 Město nic neví, 1975 (film)
 Dům Na poříčí, 1976 (film)
 Lvi salónů, 1978 (film)
 Hon na kočku, 1979 (film)
 Zkoušky z dospělosti, 1980 (seriál)
 Matěji, proč tě holky nechtějí?, 1981 (film)
 Sny o Zambezi, 1982 (film)
 Únos Moravanky, 1982 (film)
 Bylo nás šest, 1986 (seriál)
 Chlapci a chlapi, 1988 (seriál)
 Divoké pivo, 1993 (film)
 Vražda kočky domácí, 2004 (film)

Příloha č.3: Dramaturgie Karla Štorkána (seznam)

Milenci v roce jedna, 1973 (film)
 Maturita za školou, 1973 (film)
 Na startu je delfín, 1974 (film)
 Srdečný pozdrav ze zeměkoule, 1982 (film)